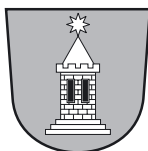

František Sovadina

OSMAŠEDESÁTÝ

7. výsadkový pluk zvláštního určení - Holešov 1961 - 1969

Publikaci vydalo město Holešov za přispění firem
DL plast, s. r. o. a Koltico s. r. o.

Slovo úvodem

Když se řekne slovo „historie“, každý z nás si představí soubor událostí dávno minulých, které se nás ani nijak nedotýkají. Možná se odehrály tak, jak je nám předkládáno, možná to bylo taky poněkud jinak.

Když se ohlédneme za dobou před čtyřiceti lety, zjišťujeme, že je to již taky historie, ale tentokrát historie, která kráčela kolem nás, které jsme byli svědky. Když na tuto dobu vzpomínáme, když tyto události rozebíráme, uvědomujeme si, že vlastně historie nekráčela kolem nás, ale byli jsme to my, kdo tuto historii tvořili.

Jak probíhala okupace Holešova v roce 1968, se toho ve veřejnosti již mnoho neví.

Po celou existenci totalitního režimu nebyl ani zájem tyto události vzpomínat. Nebylo vůbec „vhodné“ mluvit o tom, že se elitní útvar československé armády postavil proti sovětské armádě.

Jsem proto velmi rád, že se autor ujal tohoto tématu a přináší na světlo události zapomenuté a zakrývané. Těší mě, že i já jsem mohl přispět svými vlastními vzpomínkami – vzpomínkami mladého důstojníka, příslušníka výsadkového pluku v Holešově.

*Josef Bartošek
místostarosta města Holešova*

Úvod

Publikace, která se vám právě dostává do rukou, popisuje historii 7. výsadkového pluku zvláštního určení, působícího v letech 1961 až 1969 v Holešově, zejména však obsahuje doposud poměrně málo známá fakta o činnosti tohoto pluku v dramatických srpnových dnech roku 1968. V publikaci jsou rovněž v krátkosti uvedeny základní informace o obsazení Československé socialistické republiky vojsky Varšavské smlouvy 21. srpna 1968 a jsou zde také popsány některé události, které se v Holešově v souvislosti s okupací staly.

Ráno 21. srpna zatkli sovětští výsadkáři vedoucí představitele Československé socialistické republiky v čele s prvním tajemníkem Ústředního výboru Komunistické strany Československa Alexandrem Dubčekem. Velitel 7. výsadkového pluku zvláštního určení v Holešově vyhlásil krátce po invazi bojový poplach. Důstojníci Zpravodajské správy Generálního štábu Československé lidové armády (ČSLA), která byla nadřízenou složkou holešovského pluku, v prvních hodinách po okupaci uvažovali o tom, že nechají vedoucí představitele státu osvobodit. Akci měli provést právě vojáci z elitního útvaru v Holešově. Z dnešního pohledu se tato základní zápleтка jeví jako důležitá součást naší historie. Přesto o ní v minulosti bylo napsáno pouze několik článků v novinách a časopisech. Ne všechny informace v nich uvedené se přitom zakládaly na pravdě.

V publikaci jsem se snažil srpnové události roku 1968 v Holešově popsat mnohem podrobněji a přesněji, než tomu bylo ve zmíněných člancích. Mohl jsem tak učinit na základě historických pramenů, hlavně však díky celé řadě svědeckých výpovědí přímých účastníků. Přesto je možné, že ne všechny tyto informace musí být zcela přesné. O většině událostí z té doby neexistují žádné písemné záznamy a s odstupem 40 let se svědecké výpovědi ne vždy zcela shodují. Rovněž interpretace některých událostí může být z různých pohledů vnímána odlišně. Přesto jsem se snažil z výpovědí a dobových dokumentů poskládat co možná nejpřesnější popis oněch dramatických chvil. Doufám, že se mi tak podařilo alespoň zčásti přispět k objasnění této doposud málo známé části holešovské historie.

Autor

„Včera, dne 20. srpna 1968, kolem 23. hodiny překročila vojska SSSR, Polské lidové republiky, Německé demokratické republiky, Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky státní hranice ČSSR. Stalo se tak bez vědomí prezidenta republiky, předsedy Národního shromáždění, předsedy vlády i prvního tajemníka ÚV KSČ a těchto orgánů...

Předsednictvo ÚV KSČ vyzývá všechny občany republiky, aby zachovali klid a nekladli postupujícím vojskům odpor, protože obrana našich státních hranic je nyní nemožná. Proto ani naše armáda, Bezpečnost a Lidové milice nedostaly rozkaz k obraně země...”

(Z prohlášení předsednictva Ústředního výboru Komunistické strany Československa vysílaného Československým rozhlasem brzy ráno 21. srpna 1968)

Vzpomínka na Holešov

1961-1969

Nejvyšší představitelé 7. výsadkového pluku zvláštního určení. Zleva podplukovník Miroslav Šedina, major Jiří Dufek a podplukovník Vladimír Košan.

Okupace Československa v roce 1968

Politická situace

V srpnu roku 1968 gradovalo napětí mezi vedoucími představiteli Československé socialistické republiky a stranickým a státním vedením většiny ostatních zemí Varšavské smlouvy. Generální tajemník Ústředního výboru Komunistické strany Sva- zu sovětských socialistických republik (SSSR) Leonid Iljič Brežněv i jeho kolegové z ostatních zemí východního bloku už řadu měsíců kritizovali vývoj v tehdejší Československu. V demokratizačním procesu té doby spatřovali přípravu kontrarevoluce, která měla vytrhnout Československo z řady socialistických států. Generálnímu tajemníkovi Ústředního výboru KSČ Alexandru Dubčekovi vytýkali řadu konkrétních věcí. Například toleranci klubů a organizací, jejichž posláním prý bylo obnovení kapitalismu. Poukazovali na to, že tisk je v rukou tak zvaných protisocialistických a revizionistických sil. Podle Moskvy se do událostí v Československu zapojila centra mezinárodní imperialistické reakce. Kritizovali kampaň proti zasloužilým členům strany a řadu dalších věcí.

Dubček a jeho kolegové si však demokratizační proces v Československu vykládali jako specifickou cestu k socialismu a až na několik konzervativních členů stranického vedení v čele s Vasilem Biľakem kritiku Moskvy odmítali. Střet těchto dvou nerovnocenných sil se vyhroutil v noci na 21. srpna.

Osudná noc

V úterý 20. srpna 1968 již v odpoledních hodinách podávali první informace o nezvyklé situaci v pohraničí příslušníci Veřejné bezpečnosti nadřízeným orgánům na ministerstvu vnitra. Za hranicemi s Německou demokratickou republikou byly slyšet tankové motory.

Zhruba ve 20.30 hodin přistál na pražském ruzyňském letišti sovětský letoun typu AN 24. O hodinu později dosedlo na plochu další letadlo. Z něj vystoupily desítky civilistů a vzápětí odjeli z letiště do centra Prahy. Druhý letoun následně odletěl, zatímco první zůstal stát na ploše letiště a nikdo z něj nevycházel.

Na základě těchto nejrůznějších náznaků a poznatků se tehdejší ministr obrany ČSSR Martin Dzúr rozhodl ověřit situaci u nejvyšších představitelů SSSR. Zprávu o právě začínající invazi mu potvrdil přímo Brežněv. Nejvyšší sovětský představitel si na něm vymohl slib, že se armáda pod jeho velením nebude bránit. Ve 23 hodin začaly sovětské jednotky přecházet československé hranice. Maďarští, polští, němečtí a bulharští vojáci dostali povel k překročení hranic o hodinu později. Krátce před půlnocí vydal ministr obrany rozkaz, aby jednotky ČSLA nekladly odpor a invazním vojskům vyšly vstříc a poskytl jim maximální možnou pomoc.

Transportní letouny AN 12 s příslušníky 7. gardové výsadkové divize začaly na ruzyňském letišti přistávat 21. srpna 1968 v 1 hodinu 37 minut. Většina těchto

strojů startovala z Pobaltí. Původně měli být členové jednotky vysazeni v Praze, Brně a na záložním letišti Varšavské smlouvy v jihočeské Blatné na padácích. Vzhledem k tomu, že se podařilo zpacifikovat československou armádu, mohly letouny bez problémů přistát. Na ruzyňském letišti jim zabezpečoval přistávací službu sovětský stroj, který stál už od večera na ploše letiště.

Výsadbáři obsadili letiště a následně pak vojenská kolona směřovala do Prahy. Jejich cílem bylo obsazení ústředních institucí, včetně zatčení nejvyšších představitelů státu.

Nekladte odpor

Už od tří hodin odpoledne zasedalo 20. srpna předsednictvo Ústředního výboru Komunistické strany Československa. Členové výboru se měli zabývat především přípravou nadcházejícího stranického sjezdu. Program však ovlivnilo vystupňované napětí mezi Prahou a Moskvou.

Krátce před půlnocí položil předseda vlády Československé socialistické republiky Oldřich Černík sluchátko a vrátil se na zasedání předsednictva ÚV KSČ. Svým kolegům tlumočil zprávu, kterou se právě dozvěděl od ministra Dzúra. Vojska pěti socialistických zemí právě překročila hranice a začala obsazovat republiku. První tajemník Ústředního výboru KSČ a nejmocnější muž ve státě Alexandr Dubček byl touto zprávou velmi zaskočen. Podle pozdějších svědectví jeho kolegů pouze řekl: „Tohle udělali mně!“ Dubček byl považován za upřímného stoupence Sovětského svazu a okupace Československa spojeneckými armádami pro něj byla osobní prohrou.

Krátce po obdržení této informace začali členové předsednictva ÚV KSČ formulovat prohlášení k národu, kterým chtěli reagovat na vzniklou situaci. Konečnou verzi nakonec nepodpořili promoskevsky orientovaní členové výboru. Kolem druhé hodiny ranní vysílal text Československý rozhlas: „Včera, dne 20. srpna 1968, kolem 23. hodiny překročila vojska SSSR, Polské lidové republiky, Německé demokratické republiky, Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky státní hranice ČSSR. Stalo se tak bez vědomí prezidenta republiky, předsedy Národního shromáždění, předsedy vlády i prvního tajemníka ÚV KSČ a těchto orgánů. V těchto hodinách zasedalo předsednictvo ÚV KSČ a zabývalo se přípravou XIV. sjezdu strany.

Předsednictvo ÚV KSČ vyzývá všechny občany republiky, aby zachovali klid a nekladli postupujícím vojskům odpor, protože obrana našich státních hranic je nyní nemožná. Proto ani naše armáda, Bezpečnost a Lidové milice nedostaly rozkaz k obraně země...”

V průběhu čtení tohoto textu nechal tehdejší ředitel Ústřední správy spojů Karel Hoffmann vypnout vysílač a rozhlas se na několik hodin odmlčel. V roce 2003 označil pražský vrchní soud toto jednání Karla Hoffmanna jako sabotáž a odsoudil jej za to k šesti letům vězení. Hoffmann byl však původně obžalován z vlastizrady.

Zatímco Československý rozhlas se odmlčel, v éteru se místo něj ozvalo vysílání stanic z NDR a Sovětského svazu, které měly za úkol vpád vojsk před československými oběany obhájit. Vysílání Československého rozhlasu se podařilo zprovoznit až kolem páté hodiny ráno. Budovu rozhlasu sice následně obsadili vojáci okupačních armád, ale svobodné vysílání rozhlasu se v zemi šířilo alternativními cestami. Přispěli k tomu i vojáci 7. výsadkového pluku z Holešova, kteří prostřednictvím svého rádiového vozu pomáhali toto vysílání přenášet.

Na československé území proniklo v průběhu prvních hodin 21. srpna 29 divizí, z toho 15 tankových, což představovalo 300 000 vojáků a 7500 tanků. Obsazovali krajská, okresní a ostatní větší města, budovy správních úřadů a orgánů komunistické strany. Těžká technika blokovala rovněž všechna kasárna.

Zatčení Dubčka

Nejdůležitější roli v té chvíli však hrála ta část okupačních vojsk, která postupovala do centra Prahy. Jednotlivé oddíly postupně obsazovaly strategické cíle. Ministerstvo národní obrany a generální štáb, Pražský hrad – sídlo prezidenta republiky, budovu předsednictva vlády. Premiér Oldřich Černík byl prvním vedoucím funkcionářem, který byl zatčen. Hlavní cíl okupačních vojsk však ležel přímo u Vltavy – budova Ústředního výboru Komunistické strany Československa. Příslušníci okupačních vojsk společně s příslušníky Státní bezpečnosti, kteří se k tomu propůjčili, začali zatýkat nejvyšší stranické představitele v čele s Alexandrem Dubčekem. Předseda Národního shromáždění Josef Smrkovský se prý v průběhu zatýkání zastavil u stolku a do kapsy od saka vsunul pár kostek cukru. S pobytem ve vězení už měl své zkušenosti a věděl, že by se mu mohly hodit.

V ranních hodinách 21. srpna tak okupanti dokončili jednu důležitou fázi operace. Zatkli kompletní vedení státu. Prvního tajemníka Ústředního výboru strany, předsedu Národního shromáždění, předsedu vlády, předsedu Ústředního výboru Národní fronty a dva stranické tajemníky. Státní bezpečnost je předala sovětským orgánům. Ti je nejprve drželi v obrněných transportérech a večer 21. srpna je letadlem odvezli za hranice.

Obsazení Holešova

Bojový poplach

Zhruba třicet minut po půlnoci vzbudil náčelníka štábu 7. výsadkového pluku zvláštního určení a předsedu útvarové organizace KSČ ing. Jiřího Dufka telefon. Velitel pluku podplukovník Vladimír Košan ho informoval o tom, že vojska Varšavské smlouvy překročila hranice a okamžitě jej povolal do kasáren. „Byl jsem tou informací šokován. Bylo mně tenkrát jako mnoha jiným jasné, že sovětské vedení a vedení dalších spřátelených států má k polednovému vývoji řadu zásadních výhrad, ale násilné obsazení republiky jsem nečekal,“ vzpomíná tehdy jeden z nejvýše postavených důstojníků holešovského pluku na své první pocity.

Do kasáren byli povoláni i další důstojníci a po krátké poradě velení pluku vyhlásilo bojový poplach bez výjezdu z kasáren. O situaci byli informováni velitelé a vojáci. Zdůrazňován byl především potřebný klid, kázeň a plnění rozkazů velitelů. Činnost armády ovlivňoval rozkaz prezidenta republiky, podle kterého neměl být postupujícím jednotkám kladen odpor. „Nebylo to jednoduché. Velitelé i vojáci se chovali velice emotivně, což nebylo nepochopitelné. Situaci jsme všichni chápali jako okupaci a jako hrubou urážku našeho národního cítění a porušení státní suverenity,“ vysvětluje ing. Dufek počínání vojáků v těchto vypjatých chvílích.

V prvních hodinách po okupaci byla situace na území republiky značně nepřehledná. Od svého nadřízeného velitelství, tedy zpravodajské správy generálního štábu (ZS GŠ), neměli příliš informací ani v Holešově. „Sledovali jsme tedy Československý rozhlas, což byl jeden z důležitých zdrojů zpráv o situaci v republice. Bylo zřejmé, že okupační vojska přednostně obsadila Prahu a další města, že část zejména složek ministerstva vnitra s nimi spolupracuje a že nutně dojde k příjezdu sovětských jednotek do Holešova. Později jsme dostali pokyn ze ZS GŠ - se Sověty nespolupracovat, považovat je za okupanty, To nám však nemusel nikdo říkat. Ke chvále našich nadřízeným nutno říci, že ne všechna velitelství se takto zachovala,“ zdůrazňuje ing. Dufek.

Velení útvaru začalo organizovat průzkum v okolí Holešova. Hlídky byly vysílány v civilu a v civilních vozidlech. O pohybu sovětské jednotky mířící k Holešovu tak měli podle tehdejšího náčelníka štábu v kasárnách přehled. Mezitím vybraní vojáci pluku vyvíjeli průzkumnou činnost mimo kasárna. Patřil k nim i Josef Bartošek, který v té době sloužil jako voják základní služby: „Patřil jsem tehdy k rotě zvláštního určení. Po vyhlášení bojového poplachu nám v učebně řekli, že nás ze všech stran napadla vojska Varšavské smlouvy a že u Prahy byl proveden nepřátelský výsadek. Právě v té době jsme se měli někde u Prahy účastnit velkého plukovního cvičení, takže jsem si v první chvíli myslel, že se jedná pouze o cvičení. Pak jsem si ale uvědomil, že v námetu cvičení figurují jako útočníci vojska spřátelených zemí, z čehož jsem usoudil, že se o cvičení nejedná.“ Na rozdíl od jiných však Josef Bartošek vzniklou situací až tak

překvapen nebyl. „My nekomunisté jsme v debatách o politické situaci často říkali, že od Rusů se můžeme dočkat všeho. Komunisté s námi nesouhlasili. Pro ně bylo nemyslitelné, že by nás Sovětský svaz napadl.“

Letadla z východu, tanky ze severu

Jako na dlani měl situaci kolem kasáren v průběhu kritických dní voják Albert Orlita, který měl službu na tak zvané videohlásce protivzdušné obrany. „Hned od počátku nám bylo divné, že vyhlášení bojového poplachu se tentokrát obešlo bez tradičního řvaní „...poplááá““. Dozorčí roty obcházeli světnice a relativně tiše budili jednotlivé vojáky, žádný zvláštní spěch, jen že se má nastoupit na chodbě. Bylo kolem druhé hodiny v noci. Jen co jsme nastoupili, velitel roty, aniž by se velelo „Pozor!“ a „Vyrovnat!“, nám s vážnou tváří oznámil, že o půlnoci sovětská vojska překročila hranice republiky. My, co jsme na jedno oko ještě spali, jsme byli rázem při plném vědomí,“ vzpomíná Albert Orlita, který vzápětí společně s dalším vojákem vyfasoval ze skladu bednu s telefonem, ruční sirénou, dalekohledem a poklopem vylezli na střechu budovy. Napojili telefon na dráty a pozorovali nepřátelská letadla. „Byli jsme vycvičení, poznali jsme kdejaký letoun americké a západoněmecké armády, ale tušili jsme, že tyto znalosti nám tentokrát nebudou moc platné. Sovětská letadla major Janků ve výcvikových osnovách pro nás neměl. Na rozdíl od normálních instrukcí, kdy jsme zpozorovaná letadla měli hlásit dozorčímu útvaru, jsme dostali příkaz informovat o nich přímo velitele pluku. Byla krásná srpnová letní noc, nebylo ani moc zima, byl klid a skoro ticho. Přesto jsme si s Vládou Kohoutkem připadali jako v transu. Těm neuvěřitelným zprávám jsme se zdráhali uvěřit, na druhé straně jsme tušili, že se teď může stát cokoliv. Vzpomněl jsem si na film Neporažení, který byl o jednom útvaru československé armády, který 15. března 1939 nesložil zbraně před Němci. V takovém případě bychom mohli dopadnout podobně. Byli jsme vojáci, parašutisté a průzkumníci, vycvičení pro boj v týlu nepřítel, ale moc dobře nám nebylo. Výcvik je věc jedna a boj naostro věc druhá.“

Oba vojáci přecházeli po střeše a na pravidelné střídání neměli ani pomyšlení. V kasárnách stejně nikdo nespál. „Jen občas někdo z nás slezl po žebříku na rotu, abychom se dozvěděli, co se děje. Až do ranních hodin se však v rádiu moc informací stejně neobjevilo, televize začala vysílat nouzově snad až někdy nad ránem.“

Mezi třetí a čtvrtou hodinou ranní začala černá obloha na východě šednout. Hlídkující vojáci náhle v tom absolutním ranním tichu zaslechli zvuk turbovrtulových motorů letadel. Ta také za několik minut identifikovali. Byly to letouny Antonov An-12 a An-22 letící v relativně malé výšce, možná okolo 300 metrů. „Zahlédli jsme je někde nad Zlínem - tehdy to byl vlastně ještě Gottwaldov - a zdálo se, že směřují na západ. Následoval okamžitý telefon pplk. Košanovi, veliteli pluku. Než jsem telefon položil, uviděli jsme další. Když jsme pak v následujících minutách napočítali už asi čtyřicátý letoun tohoto typu, doporučil nám velitel, abychom ho informovali, jen

když poletí něco jiného. Letadla směřovala podle našeho odhadu na Brno. V tomto okamžiku jsme si teprve s jistotou uvědomili, že jde opravdu do tuhého, že teď může klidně přiletět třeba bombardovací nebo bitevní stroj a zaútočit na kasárna. Svíravý pocit byl o to intenzivnější, že my dva na střeše jsme byli pěkně „na ráně“. Že mají Sověti dokonalé informace o výsadečkovém útvaru a jeho dislokaci, jsme ani moc nepochybovali,“ vybavuje si Albert Orlita dramatické chvíle srpnové noci.

Civilisté v Holešově se podobně jako lidé v jiných městech republiky dozvídali o okupaci vojsky Varšavské smlouvy většinou až po rozednění. Kdo měl však té noci neklidné spaní nebo pracoval na noční směně a poslouchal přitom rozhlas, mohl zaslechnout alespoň část prohlášení předsednictva ÚV KSČ o vstupu cizích vojsk na území republiky, které však v průběhu jeho vysílání nechal tehdejší ředitel Ústřední správy spojů Karel Hofman vypnout.

Neuvěřitelné informace z neklidné noci potvrdil ranní rozběsk. První slyšeli neobvyklé burácení motorů a vzrající ocelové pásy na dlážděné silnici obyvatelé Partyzánské ulice. Vojenská kolona se blížila ze severu od Bystřice pod Hostýnem. Do Holešova mířila elitní tanková gardová jednotka „železná divize“ ze Lvova, doprovázená průzkumným praporem 24. motostřelecké divize, jejímž velitelem byl plukovník Šerbitov. V některých pramenech je uváděn tento důstojník jako Šerbitov či Šestribitov. Podobně jako ostatní složky invazních armád překročila i tato jednotka kolem půlnoci česko-polské hranice a hlubokou nocí spěchala k jihu. Rozkaz zněl - obsadit kasárna a další instituce v Holešově.

Věděli, kam jedou

Sověti měli o spřátelené československé armádě výborné informace a nejinak tomu bylo i v Holešově. Tehdejší náčelník štábu ing. Dufek k tomu říká: „Na závěr spojeneckého cvičení Šumava, které se uskutečnilo v létě 1968, přišla v červenci do kasáren návštěva dvanáctičlenné skupiny sovětských důstojníků, kteří se údajně přišli rozloučit. Vyvolalo to u nás určité podezření, protože vojska zúčastněná na cvičení nehodlala republiku opustit. Podvědomě jsme cítili, že šlo o zjevný nátlak a o možnou sondu situace u pluku. Proto také byly styky s důstojníky a prohlídka kasáren velmi obezřetné. Samozřejmě že došlo i k výměně názorů na politickou situaci. Zastávali jsme názor, že směr polednového vývoje je správný. Po vpádu vojsk se nám potvrdilo, že to byl průzkum našeho pluku, který měl již tehdy svoje zařazení pro Sověty jako nespolehlivý. Podobně vyzněla i návštěva bývalého velitele partyzánské jednotky Murzina,“ vzpomíná ing. Dufek.

Na sovětské vojáky pohybující se v kasárnách krátce před srpnovou okupací si pamatují i další vojáci i občanskí pracovníci z té doby. Například velitel jedné z čet Bohumil Rerko. Podobně jako ostatní důstojníci seznamoval i on v době před invazí sovětské důstojníky se svou rotou. „Velitel útvaru nám řekl, že se za námi přijdou podívat sovětští důstojníci. Byli to vesměs plukovníci, podplukovníci a majori. Po besedě

v klubovně byli jednotliví důstojníci přiděleni k rotám, aby se seznámili s jejich bojovou připraveností. K mé rotě byl přidělen chlapík v civilu. Měl na sobě košili s krátkým rukávem a vázanku. Jmenoval se Voloda, na příjmení si nepamatuji. Uměl výborně česky. Tak jsme si mysleli, že máme kamarády a bratry. Jaké bylo moje překvapení, když se 21. srpna 1968 ráno otevřela branka do kasáren a mezi sovětskými důstojníky, kteří přišli vyjednávat, byl tento Voloda. Tentokrát už měl na sobě uniformu v hodnosti plukovníka. Když jsem se ho zeptal, co tady chce, pouze mi řekl - promiň - a šel dál.“

Velitelé invazních vojsk i díky těmto aktivitám věděli, že v Holešově na ně čekají perfektně vycvičení a výborně vyzbrojení výsadbáři, kteří byli připravováni na výsadek v týlu nepřítele, jejichž velitelé navíc podporovali reformní vedení československého státu. Do Holešova proto poslali jednotku s podobnou pověstí. Především však jejich postup odpovídal většinové strategii, kterou invazní velitelé zvolili. Tankové útvary byly blokovány tankovými, ženijní útvary ženijními, na dělostřelce poslali zase dělostřelce. Proti holešovským výsadbářům tak byli nasazeni průzkumníci ze Lvo-va. Tento způsob rozmístění vojsk sledoval ještě jeden důležitý cíl. Předpokládalo se totiž, že vojáci stejné specializace mezi sebou navážou lépe vzájemnou spolupráci. V tom se však minimálně v Holešově přepočítali.

Sovětské lehké pěchotní tanky hlídají na martinickou silnici před vchodem do kasáren.

Velitel pluku Vladimír Košan odmítl vyjednávat, dokud budou hlavně tanků mířit na kasárna. Sovětský velitel proto vydal rozkaz otočit věže tanků na opačnou stranu.

Družba se nekonala

Elektrikář Andrej Rohál se ve středu 21. srpna 1968 probudil jako každý jiný všední den krátce před pátou hodinou. Pracoval v kasárnách a do zaměstnání chodil na tři čtvrtě na šest. Bydlel jen několik desítek metrů od kasáren, v dnešní ulici Květná. Byla to jedna z těch ulic bývalého socialistického Československa, kterou zmítaly politické turbulence druhé poloviny dvacátého století. V roce 1968 se jmenovala Dubčekova, před obrodným procesem šedesátých let nesla název Rudé armády a po nástupu normalizace, kdy Dubček a jeho soupeřníci upadli v nemilost, ji úřady opět přejmenovaly na Rudé armády.

„Jako obvykle jsem vstal před pátou a na nočním stolku si pustil rádio. Z vysílání jsem se dozvěděl, že nás obsazují Rusi. Vůbec mě ale nenapadlo, že by se to týkalo také Holešova.

Když jsem přišel ke kasárnám, nebylo nikde ani živé duše. Pouze v dálce u kolejí jsem viděl stát nějakou kolonu. Za branou stáli naši vojáci a velitelé. Rychle mě vtáhli dovnitř a řekli mi, že jsou tady Rusi. Zůstal jsem za plotem a situaci dál sledoval. Náhle kolem kasáren ve směru na Martinice rychle projela vojenská motorka s dvojčlennou posádkou. Vzápětí se otočila a stejně rychle zase projela zpět. Asi čekali, že na ně bude někdo střílet. Potom začaly buráčet motory vojenské kolony a tanky

i nákladáky se rozjely od železničního přejezdu směrem na Martinice. Zastavily se u vchodu do kasáren.“

Ihned po příjezdu před kasárna namířili Sověti hlavně kanonů a ostatních zbraní na kasárna.

Na velitelství pluku se mezitím dostavil bývalý velitel pluku podplukovník Miroslav Šedina, který již v té době pracoval na zpravodajské službě generálního štábu. „Po celou dobu fungoval jako styčný a poradní orgán s velkou autoritou. Šedina byl absolventem vojenské akademie v SSSR a znal perfektně rusky. Proto vedl společně s velitelem pluku pplk. Košanem jednání se zástupci sovětské jednotky,“ uvádí ing. Dufek, který byl rovněž přítomen tomuto jednání: „Velitel sovětské jednotky chtěl mluvit s velitelem pluku a byl k němu předveden. Spolu s velitelem přišlo několik důstojníků. Myslím, že to byli zástupci pro politické věci a kontrarozvědky. K přijetí došlo v kanceláři velitele pluku. Přítomen jsem byl já jako náčelník štábu, ostatní zástupci velitele a pplk. Šedina. Nešlo o žádné přivítání. Nekonal se žádné podání rukou ani jiné zdvořilostní projevy. Jednání proběhlo vestoje. Velitel sovětské jednotky oznámil, že přijeli pomoci potlačit kontrarevoluci, což jsme odmítli s tím, že zde žádná kontrarevoluce není. Velitel pluku dále odmítl jednat o čemkoliv, pokud budou zbraně mířit na kasárna. Na pokyn velitele sovětské jednotky tak okupační vojáci otočili hlavně zbraní na opačnou stranu. Poté pronesl sovětský důstojník obvyklou otázku sondující vztah k sovětské jednotce a zda může dostat vodu. Velitel pluku

V Holešově se družba nekonala. Sovětské důstojníky museli zůstat před kasáreny.

Brána do kasáren zůstávala v průběhu dne uzavřena.

odmítl vodu poskytnout v objektu kasáren a odkázal ho na vodu na letišti Holešov,“ vzpomíná ing. Dufek, podle nějž měl příjezd sovětských jednotek vliv na radikalizaci chování velitelů i vojáků.

Jak dodal, díky vysoké disciplinovanosti se však nakonec celá situace zvládla bez incidentů.

Nervozitu u hlavní brány sledoval ze svého místa na střeše i Albert Orlita se svým kolegou: „Do kasáren mezitím normálně přijížděli dodavatelé pečiva a potravin z města. Kromě závary byla zavřena i plechová brána, kterou teď pro každé auto zvlášť otvírali. Při vyjíždění mlékařského auta z kasáren vyskočil jeden ze Sovětů na kolo, aby se přesvědčil, co vlastně veze. Byl promptně sražen z auta praporčíkem, dozorčím u vchodu. Tank v protější ulici nahodil motor a popojel, na obou stranách se naštěstí našli takoví, kteří vzniklý incident utlumili.“

V průběhu dne se naplno rozvinula průzkumná činnost v ulicích města. Podporučík Bartošek a další jeho kolegové dostali samopaly Škorpion i s ostrými náboji a v civilním oblečení byli vysláni do ulic Holešova. Na cestu dostali varování. Pokud budou zadrženi, mohou je Sověti považovat za kontrarevolucionáře, což mohlo znamenat rozsudek smrti. I díky tomu byl tento úkol dobrovolný. Kdo nechtěl, jít nemusel. „Já ještě s jedním kolegou jsme měli stanoviště v budově tehdejší spořitelny a sledovali jsme situaci na křižovatce u kostela. Hlásili jsme každý pohyb sovětské armády. Jiní kolegové hlídali poštu a městský národní výbor. Dále jsme ze zpravodajské správy

dostali za úkol sledovat pohyb černé volhy s civilní posádkou, která se v té době pohybovala po městě. Po několika dnech jsme - to už v uniformách - hlídali letiště a následně jsme také jezdili jako doprovod s vozidly,“ vzpomíná Josef Bartošek.

Hledali kontrarevoluci

Vojenské hlídky ve městě měly pochopitelně své opodstatnění. Vojáci okupačních vojsk neobsazovali pouze vojenské útvary, ale rovněž centra státní a politické moci. Nejvyšší představitelé Městského národního výboru v Holešově dokonce údajně přespávali první noci po okupaci v kasárnách, neboť se obávali zatčení ze strany okupačních vojsk.

Ze záznamu v holešovské kronice vyplývá, že se v 5.35 sovětský velitelé mjr. Kirilov a Šestribitov dostavili do budovy městského národního výboru, který tehdy sídlil v budově č. 24 na dnešním náměstí Dr. E. Beneše, tehdy náměstí Klementa Gottwalda. „Vešli ve styk se zástupci města. Jejich pluk zůstal před kasárnami na martinické cestě. Lidé šli ráno normálně do práce a až po ukončení směn došlo ke shlukování před radnicí. V podstatě šlo oběma stranám o zachování klidu, protože se čekalo na jednání v Praze a pak v Moskvě,“ stojí v zápisu z holešovské kroniky té doby. Odpoledne pak občané Holešova i okolních obcí přicházeli před kasárna a diskutovali s vojáky. Tento fakt popisují i další svědci, mezi nimi i Andrej Rohál: „V ten den jsem musel několikrát

V průběhu prvního dne okupace přicházeli lidé z Holešova a okolí před kasárna a sovětským vojákům – velmi často asijského původu – se snažili vysvětlovat, že v Československu žádná kontrarevoluce není.

*Sovětský tank stojící na rohu ulice Květná. V pozadí budovy kasáren
a vojáci přihlížející za kasárenským plotem.*

Jeden z nápisů na výloze v centru Holešova.

opustit kasárna a jít se podívat domů na nemocnou manželku. U kasárenského plotu bylo živo. Přišlo tam hodně civilistů nejen z Holešova, ale i okolních obcí. Diskutovali tam s ruskými vojáky, kteří byli přesvědčeni, že se ocitli uprostřed kontrarevoluce.“

Jednotky sovětské armády se později stáhly z okolí kasáren do prostoru dnešní ulice Květná a polní cesty k Větráku, kde strávily několik dnů – v samém sousedství domku Andreje Rohála: „Děti jsme raději odvezli k příbuzným na druhý konec města. V těch prvních dnech jsme se báli, že vypukne válka. Na poli vedle našeho domu byla právě kukuřice a ruští vojáci se v ní pořád pohybovali. Chodili tam na záchod, a protože měli hlad, tak tu kukuřici také jedli. Celkově mi jejich armáda připadala velmi špat-

ně vybavená,“ vzpomíná Andrej Rohál.

Na rozdíl od jiných měst však nakonec v Holešově k žádnému vážnému incidentu mezi občany a vojáky okupačních mocností nedošlo. Ze záznamu v městské kronice vyplývá, že vznikl jeden konflikt, když jistý občan napadl mjr. Kirilova. Ten však prý zachoval klid a žádal, aby se naši občané

Okupační vojska při průjezdu obcí Přílepy.

chovali důstojně. „K zostření situace došlo 22. srpna, kdy se na zdech domů objevily nápisy proti okupaci a podporující Dubčekovo vedení. Nejvíce bylo popsáno náměstí a sídliště L. Mucalíka. Téhož dne rovněž představitelé města na nátlak nadřízených orgánů přidělili velitelství sovětské jednotky bývalé kanceláře Veřejné bezpečnosti na náměstí K. Gottwalda (dnešní náměstí Dr. E. Beneše).“

Později sovětské velení vyhovělo přání představitelů města a své jednotky z města stáhlo do prostoru mezi obcemi Přílepy a Lukoveček. Podrobnosti o jejich pobytu zachytil i přílepský kronikář. Na stránce, která popisuje tyto dramatické události, jsou však zřejmé úpravy, které musel kronikář dodatečně učinit. Tento fakt připomíná již první věta zápisu o dramatických událostech roku 1968, v níž stojí: „25. srpna se přes souhlas obce vojsko nastěhovalo do katastru přílepského potoka Mojena v místě zvaném Přeložka.“ Nelogická stavba této věty nemá nic společného se stylistickými schopnostmi autora. Tento nepovedený syntax vznikl až v důsledku normalizačního uchopení dějin. Ze slova nesouhlas zmizela předpona ne, čímž mělo být na věčné časy zaznamenáno, že obec s umístěním sovětských vojsk souhlasila. Následné úpravy

zápisu o srpnových událostech roku 1968 jsou patrný i na dalších místech a jejich cílem je dodatečné ospravedlnění srpnové okupace. Následující text z přílepské kroniky je však autentický a nebylo do něj dodatečně zasahováno: „Tanky jsou rozmístěny na okraji lesa a na cestách v poli, ostatní vozidla v řadách vedle nich. Obcí projíždějí auta a motocykly sovětské armády a jejich hukot neutuchá ani v noci. Každý den přilétá vrtulník se zásobami potravin. Je 27. září a vojska jsou stále na svém místě. Cizí vojáci si kácí stromy a rozdělavají ohně, protože v noci začíná být citelně chladno. Večer doléhá do vsi hra na harmoniky a zpěv vojáků. 28. října se začínají vojska formovat a odjíždějí.“

Osvobodte Dubčka

Kdo vydal rozkaz?

Podobně jako náčelník štábu holešovského pluku Jiří Dufek byli vstupem spojeneckých vojsk šokováni i další důstojníci ČSLA. Pro řadu z nich to nebyla pouze záležitost vojenské, ale také osobní cti. Vazby mezi mnoha příslušníky sovětské a československé armády byly v šedesátých letech velmi těsné. Často se jednalo o dlouholeté osobní vztahy, jejichž kořeny sahaly do dob studií na sovětských válečných školách a byly utužované při řadě vojenských cvičení a družebních setkáních. Mnozí vojáci se cítili dotčeni a zrazeni. Od těchto nálad byl pak pouze krok k rozkazům podobným tomu, který přišel do Holešova z nadřízené zpravodajské správy generálního štábu. Rozkaz zněl: připravit a uvést do stavu pohotovosti a umístit mimo kasárna jednotku 60 vybraných vojáků k plnění zvlášť důležitého úkolu. Jakým úkolem bude jednotka pověřena, v té době v Holešově nikdo nevěděl, což ovšem nebylo u tohoto útvaru nic neobvyklého. Až mnohem později se příslušníci holešovského útvaru dozvídali, že měli osvobodit vedoucí představitele republiky.

Ani dnes však není spolehlivě objasněno, kdo vlastně tento rozkaz ve skutečnosti vydal a do jaké míry byl vlastně míněn vážně. Podrobně se okolnostem vydání tohoto rozkazu věnuje kniha Milana Macáka *Tváří v tvář okupaci*, kterou letos vydalo Ministerstvo obrany ČR. Autor v knize podrobně popisuje poradu velení armádní rozvědky, která se uskutečnila v noci z 21. na 22. srpna pod vedením náčelníka ZSGŠ generála Oldřicha Burdy. Svědecké výpovědi o průběhu této porady nabízejí dvě varianty. Podle jedné vzešel rozkaz k osvobození Dubčka přímo od generála Burdy, jiný svědek vypovídal, že se generál odvolával na příkazy ministra obrany Džúra a náčelníka generálního štábu Rusova. Autor knihy však druhou možnost pokládá za méně pravděpodobnou, neboť Džúr i Rusov se výrazně angažovali ve prospěch okupantů a svá křesla si na rozdíl od generála Burdy a dalších důstojníků armádní rozvědky udrželi i v období normalizace.

Generál Burda pověřil provedením úkolu svého druhého zástupce, plukovníka Vinklera. Od něj pak směřoval do Holešova rozkaz k vytvoření pohotovostní jednotky. O rok později vypovídal plukovník Vinkler a další důstojníci před komisí náčelníka generálního štábu a v nastupující normalizaci se snažili postupovat tak, aby neuškodili sobě ani ostatním. Ve zmíněné knize Milana Macáka stojí: „Plukovník Vinkler se podobně jako někteří další příslušníci rozvědky pokouší kličkovat a tvrdí, že byl ovlivněný tehdejší atmosférou, že emoce umocňoval v kritických okamžicích alkohol. Na přímou otázku opatrně odpovídá, že rozkaz k vytvoření jednotky byl vydán s vědomím generála Burdy. O měsíc později však svou výpověď upřesňuje v tom smyslu, že patřičný pokyn vydal přímo náčelník vojenské rozvědky generálmajor Oldřich Burda.“

Do lesů

Velitel 7. výsadkového pluku plukovník Košan pověřil vykonáním rozkazu nadřízených svého zástupce mjr. Metoděje Mlčáka. Ten podle dochovaných svědectví namítal, že jde o nebezpečnou akci. Argumentoval tím, že se v Holešově nachází dobře vycvičený divizní průzkumný prapor 24. motostřelecké divize generála Jaškina. Velitel útvaru však trval na svém, takže jeho rozkaz byl splněn. Z kasáren byla vyvedena rota kpt. Jaroslava Strosse, nejprve na střelnici v Dobroticích a následně do prostoru výšin Hrad a Hrádek nad obcí Přílepy, kde měli vojáci budovat bunkry. Důvod této akce, který je zaznamenán v pramenech Vojenského historického ústavu, zní: ochrana progresivních osob před sovětskou tajnou službou. K jednotce byli vybráni nejlepší průzkumníci, radisté a příslušná spojovací technika. Byli schopni plnit samostatně úkoly a podávat zprávy na velké vzdálenosti. Vybraní parašutisté měli lehkou výzbroj, ale ostré střelivo nedostali. Bylo však připraveno k okamžitému výdeji v muničním skladě.

Ještě 22. srpna vybraní vojáci tajně odjeli z kasáren. Podle různých svědectví opouštěli kasárna v civilních vozidlech a pomocí různých lstí se snažili projít tak, aby je sověští vojáci nezpозorovali. Soustředili se na střelnici v Dobroticích a v menších skupinách pak postupovali do místa určení nad obcí Přílepy.

Pohyb v kasárnách i blízkém okolí v té době ještě stále sledoval Albert Orlita a jeho kolega. „Na té střeše jsme totiž ve dvou sloužili několik dní, vždýcky dvě hodiny hlídka a potom dvě hodiny spánku. Asi na nás tehdy zapomněli, velení mělo určitě jiné starosti,“ vybavuje si tehdejší voják základní služby neobvyklou hlídku. „Jednoho dne, krátce před půlnocí, dozorčí tiše otevřeli brány autoparku i kasáren a vzápětí vyjela vétřieska a hned zabočila do města. Bezprostředně potom ze sovětského ležení vyjel obrněný transportér BRDM a začal náš automobil z povzdálí následovat. Náš nákladák povodil Rusáky po všech holešovských uličkách a po dvaceti minutách přijel zpět do kasáren. Naši někdejší bratři si přitom nevšimli, že krátce po výjezdu první vétřiesky vyjela druhá a zamířila přes Dobrotice do muničního skladu. Vrátila se za dost dlouho, mám dojem, že celá finta se tu noc ještě jednou zopakovala, za těch čtyřicet let už si to přesně nepamatuji. Říkali nám, že auta přivezla z muničáku střelivo a trhaviny.“

Jedním z vojáků základní služby, kteří dostali rozkaz odejít do lesa, byl i Jiří Müller: „Dostali jsme rozkaz nastoupit do vétřiesky a odvezli nás na střelnici do Dobrotic, kde jsme měli v bunkrech schovanou výstroj i výzbroj. Pamatuji se ještě, že nás po výjezdu z kasáren pronásledoval sovětský obrněný transportér. Když jsme ale vyjeli z Holešova, tak už za námi nebyl. Převlekli jsme se a po skupinách se přemístili do lesa nad Přílepy, kde jsme kopali zemljanky. Bylo nám řečeno, že jsme zde jako záloha, která by v případě napadení kasáren zaútočila na Rusy ze zálohy.“

Otazníky nad utajením

Teprve po patnácti letech se při setkání s bývalým spolubojovníkem voják Orlita dozvěděl, že jeho nadřízení uvažovali o vytvoření speciální jednotky z holešovských výsadekářů, která měla osvobodit zajatého Dubčka, a také o tom, že v těch kritických dnech byla část jeho kolegů vyvedena do lesů nad Holešovem. „Pokud se tak opravdu stalo, muselo to být maximálně utajeno i před ostatními příslušníky pluku. Je možné, že k přesunu vojáků z kasáren bylo použito právě toho výjezdu s popisovanou „fintou“. Vzpomínám si, že o nějakém odchodu do lesů se mluvilo, ale já jsem neznal nikoho, kdo by tenkrát venku opravdu byl nebo by o tom mluvil.“

I dnes, čtyřicet let od těchto událostí, zůstává nezodpovězenou otázkou, zdali se holešovským výsadekářům podařilo přesun do lesů utajit také před okupační jednotkou. Podle názoru Jiřího Dufka Sověti o těchto aktivitách věděli: „U pluku byla pátá kolona reprezentovaná několika jednotlivci, kteří s okupací souhlasili. Ti si takovou informaci nemohli nechat pro sebe. Důkaz pro to nemám, proto také jména neuvádím. Současníci však vědí, o koho by šlo. Jasná není ani úloha vojenské kontrarozvědky, která podléhala ministerstvu vnitra. Také na zpravodajské správě nebyla situace jednotná. Pro okupační vojska pracovala v Holešově i Veřejná bezpečnost, příslušníci StB a samozřejmě skalní komunisté. A jistě i Sověti měli vlastní průzkum.“

Podle několika svědectví stál jeden ze sovětských transportérů u dobrotické střelnice. Údajně byl porouchaný, ale pravděpodobně je, že poruchu pouze předstíral a ve skutečnosti z něj Sověti kontrolovali prostor střelnice. Jasně by do této epizody mohly vnést sovětské archívy. Ty z okupace v roce 1968 však zatím stále zůstávají uzavřeny.

Pro verzi odhalení této akce hovoří i další skutečnosti. Sovětská výsadekářská jednotka si stěžovala na aktivity holešovského pluku na ministerstvu obrany. Plukovník Košan následně dostal z generálního štábu rozkaz, aby své hochy z lesa stáhl. Podle dokumentů z VHÚ šel do lesa pro rotu samotný zástupce velitele pluku mjr. Mlčák. Na zpáteční cestě je údajně zastihla bouře. Rota pak zůstala nějakou dobu na střelnici v Dobroticích.

„Za dva dny byla jednotka z lesa na rozkaz ZS GŠ stažena zpět do kasáren. Tím celá akce skončila. Měla však nesmírný morální význam v tom, že to byla akce proti okupantům. A tak jsme to vnímali jako určité, i když nepatrné zadostiučnění,“ míní Jiří Dufek.

První obětí srpnových snah o aktivní odpor vůči okupantům se stal samotný náčelník rozvědky generál Burda. Ze své funkce byl odvolán již 24. srpna 1968. S jeho odvoláním souhlasila i československá vláda, která zasedala v nepřítomnosti zadržovaných vládních činitelů za předsednictví Lubomíra Štrougala. „Ta vláda, která na stejném zasedání odvolává jednoznačně prosovětského náměstka ministra vnitra Viliama Šalgoviče a všechny jím vydané rozkazy ruší, se zároveň zbavuje i Oldřicha Burdy, který při všech možných chybách a nedostacích stál přesně na opačné straně barikády a zůstal loajální k legálně zvoleným stranickým a vládním činitelům. Jak se v tom vyznat?“ ptá se autor knihy Tvář v tvář okupaci.

Mohli Dubčeka osvobodit?

Mohli holešovští výsadkáři skutečně osvobodit Dubčeka a další představitele státu? A dostali k tomu vůbec rozkaz? Pravda je, že všichni pamětníci z holešovského útvaru, kteří vypovídají v této publikaci, se o verzi osvobození představitelů státu dozvěděli až mnohem později, většinou teprve před několika lety. Jak už bylo řečeno, je velmi pravděpodobné, že o skutečných záměrech nadřízených ze zpravodajské správy ve dnech po 21. srpnu 1968 nikdo ze 7. výsadkového pluku nevěděl. Z velení rozvědky sice dostali potřebné rozkazy, ale o skutečném záměru nadřízených v Holešově neměli tušení. Taková situace ostatně nebyla u výsadkářů nijak výjimečná.

Většina aktérů se shoduje na tom, že provést takovou akci bylo v té době spíše nemožné.

Krátce po zatčení Alexandra Dubčeka a dalších představitelů státu nikdo přesně nevěděl, kde se nacházejí. Podle některých informací byli drženi po určitou dobu v obrněných vozech, odvezeni na ruzyňské letiště a následně odvezeni z republiky. Jak napsala v roce 2007 MF Dnes, výsadkáři pracovali také s informací, že jsou Dubček a spol. zadržováni na sovětské ambasádě. „Pokud by tomu bylo skutečně tak, byl by případný zásah velice komplikovaný. Velvyslanectví bylo v té době silně opevněno, kolem byla spousta tanků a vojáků. Další informace hovořily o tom, že jsou naši představitelé zadržováni v Polsku. Výsadkáři zvažovali možnost, zda by nebylo schůdné zmocnit se letadel a nad inkriminovaným místem shodit výsadek. Osvobozené politiky by pak dopravili zpět do republiky v malém letadle kopírujícím terén tak, aby zmátlo radary,“ stálo v uvedeném článku. Celá akce měla být podle těchto informací odvolána v momentě, kdy vyšlo najevo, že vedení státu bylo uneseno do Moskvy, a jeho osvobození se tak stalo prakticky nemožné.

A jak vidí s odstupem času reálnou možnost osvobození představitelů ČSSR tehdejší náčelník štábu Jiří Dufek? „Úvahy o konkrétních plánech na osvobozování čelných představitelů, o zmocnění se letadel a podobně jsou jen dohady, které vznikly v důsledku různých dílčích zpráv a dokonce i fantazie a nemají žádné reálné opodstatnění. Je sporné, zda by se tato akce podařila. Jak už bylo řečeno, Sověti nejspíše o celé akci věděli. A je tady celá řada dalších otazníků. Jaká byla situace v místě možného zásahu? Byly k dispozici údaje o možném místě zásahu, o zabezpečení prostoru internace? A dostaly by se k nám tyto údaje včas? To byla záležitost strategické rozvědky. Příliš mnoho neznámých. Na úspěch celé akce se i přes nadšení vojáků a přesto, že jednotka byla dobře vycvičena, dívám velice pesimisticky,“ hodnotí možnosti úspěšného zásahu Jiří Dufek.

Život v okupovaném městě

Hlavně nestřílet

Na vojenskou okupaci Československa a Holešova pochopitelně reagovali i tehdejší představitelé Městského národního výboru v Holešově. Ze zápisů z jednání rady města po 21. srpnu vyplývá, jakým způsobem v těch dramatických dnech postupovali. Vedení města přijalo opatření, kterými reagovalo na vzniklou situaci. Tato opatření byla shrnuta v dokumentu nazvaném „Zpráva o zajištění pořádku v dnešní mimořádné době“, kterou komise pro ochranu veřejného pořádku předložila 2. září radě městského národního výboru. Ze zprávy vyplynulo, že v Holešově „nedošlo ke zvlášť výrazným výstřelkům proti veřejnému pořádku. Komise je toho názoru, že v tomto směru velmi dobře působily operativně včasné relace v městském rozhlasu a rozhlasu po drátě, nabádající ke klidu a kázni, které přednesli představitelé národního výboru i složek Národní fronty. Díky těmto výzvám a všeobecné kázni obyvatelstva nedošlo k žádnému střetnutí s cizími vojáky. Pokud tu byla hanlivá hesla, dnes jsou již z podstatné části odstraněna buď pracovníky technických služeb města, ale i občany samými. Otázku hesel má na starosti zvláštní komise jmenovaná národním výborem,“ stojí ve zprávě vypracované pro radu města z 2. září 1968.

V další části tohoto dokumentu pak jsou uvedena konkrétní opatření, která vedení města v souvislosti s okupací přijalo. Ta se především týkala držení a používání střelných zbraní. Občané byli důrazně upozorněni, aby nestříleli byť jen z poplašených

Nápis na zdi holešovského nádraží.

Protiokupační hesla byla v centru Holešova i na vlakovém nádraží.

pistolí. Komise dále nabádala k zajištění zbraní v majetku Svazarmu (Svaz pro spolupráci s armádou). Tyto zbraně tak byly zajištěny v pancéřové skříni a závěry od zbraní byly umístěny odděleně. Myslivecké společnosti byly vyzvány, aby jejich členové nestříleli ze zbraní a ani s nimi nevycházeli. Byl vydán zákaz prodeje poplašných pistolí a nábojů do nich. Opravář loveckých zbraní pan Zháněl byl vyzván, aby zatím zbraně po opravě nevydával. Ředitelé škol měli působit na své žáky, aby se ve večerních hodinách nezdržovali venku a nestříleli z jakýchkoliv střelných a poplašných zbraní.

Úřady rovněž nabádaly k důsledné kontrole zavírací hodiny v restauracích a zákazu nalévání vybraných druhů alkoholických nápojů. Občané byli dále vyzváni, aby se zdrželi psaní hanlivých hesel. Rada města omezila provozovny podniků Restaurací a jídelen do 22 hodin a zároveň omezila nalévání alkoholických nápojů.

Dohled nad dodržováním veřejného pořádku zajišťovaly dvoučlenné hlídky Veřejné bezpečnosti, které ve dne i v noci procházely nebo projížděly městem, a dále tříčlenné hlídky složené z vojáků místní posádky.

Co s hesly v ulicích?

Z dnešního pohledu se zdá, že pro vedení města byla ožehavá zejména otázka protiokupačních hesel, kterými byly popsány fasády řady domů. Vyplývá to alespoň z mimořádné schůze rady města ze dne 29. srpna 1968. Ze zápisu z této schůze je zřejmé, že velká část jednání byla věnována hlavně tomuto problému.

Představitelé města si byli vědomi toho, že jejich rozhodování bude posuzováno ze dvou zcela odlišných pozic. Na jedné straně tu byli okupanti a jejich přísluhovači, které hesla evidentně dráždila. Ostatně odstranění těchto nápisů bylo jednou z podmínek vojenského velení ve městě. Sovětský velitel varoval, že v případě neuposlechnutí si udělají pořádek sami. Na straně druhé tady byl většinový názor občanů, kteří nápisy na zdech vnímali jako prakticky jedinou možnost vyjádření odporu proti okupaci. Toto dilema zmínil jeden z diskutujících, když svým kolegům položil řečnickou otázku, zdali je už vhodná doba k odstranění hesel. „Jsou to hesla, která vejdou do historie a která psal lid ze svého nejlepšího přesvědčení. Při předčasném odstranění bychom mohli být nazváni kolaboranty.“ Diskutovalo se zejména o tom, jaká hesla jsou vhodná a jaká už ne. Jako příklad byla uvedena nevhodná hesla na výloze kadeřnictví Komunálních služeb vedle obrazů našich státníků.

Další návrhy doporučovaly hesla vyfotografovat pro potřeby muzea, archivu či zařadit je do dějin dělnického hnutí. Přítomní dále navrhovali, aby byly odstraněny pouze nápisy rozmazané na výkladních skříních a po posouzení k tomu zřízenou komisí byla odstraněna také hesla hanlivá. Protože bylo zřejmé, že autory hesel byli hlavně mladí lidé, doporučovali představitelé města mládež svolat a tuto otázku s nimi probrat.

Přestože někteří představitelé Holešova chtěli uchovat fotografie nápisů v archívech pro budoucnost, jejich záměr se jim příliš nezdařil. Normalizačním historikům se podobné součásti do vykreslování novodobých dějin nehodily. Fotografie z té doby tak lze dnes najít spíše v soukromých sbírkách než v oficiálních archívech.

Nevěřte fámám

Zajímavé informace z hlediska historie stojí v zápisu rady městského národního výboru z 2. září 2008. Tady je znění pěti bodů, na kterých se v ten den rada usnesla:

„1. bere na vědomí zjištění komise obchodu, že zásobování obyvatel je i nadále po všech stranách zajištěno a že není třeba žádných mimořádných opatření.

2. bere na vědomí zprávu komise zdravotní, že od 21. srpna až do dnešních dnů zajišťovala naše poliklinika plynule všechny potřebné zdravotnické služby a byly také v pohotovosti dostatečné zásoby všech zdravotnických potřeb. V průběhu celého období se nevyskytl žádný případ zranění či úrazu způsobeného činností cizích vojsk.

3. schvaluje postup komise veřejného pořádku, která ve spolupráci s orgány Veřejné bezpečnosti a našeho československého vojenského útvaru se podílí na ustálení veřejného pořádku ve městě. Pořádkovou službu ve městě zajišťují příslušníci VB a československé posádky.

4. vzala na vědomí zprávu zemědělské komise o skončení žňových prací. Schvaluje další postup komise v organizování dobrovolné pomoci občanů našemu JZD a farmě státního statku při sklizni brambor.

5. přijala informaci finanční komise o dosud vyčíslených škodách způsobených v našem městě přítomností cizích vojsk. V průmyslových závodech, v JZD a na farmě státního statku se škody zjišťují a vyčísľují po linii jejich vyšších orgánů, tj. podnikových ředitelství a okresního zemědělského sdružení. Vyčíslení i těchto škod si městský národní výbor vyžaduje, aby mohl občany informovat o celkových ztrátách ve městě. Ohlášení škody u soukromě hospodařících zemědělců činí částku 350,- Kč (poškození úrody brambor), u KS (Komunální služby – poznámka autora) se jedná o určité zpoždění v plnění výrobního plánu (zhruba 35 000,- Kčs), které by měly dohnat do konce roku. O celkovém souhrnu vyčíslených ztrát za celé město budeme ihned po zjištění informovat. Dále se městský národní výbor obrací na všechny občany se žádostí, aby nepodléhali nepodloženým a nepravdivým informacím či pověstem o situaci a některých opatřeních v našem městě. Vyskytly se pověsti, že velitelé sovětské jednotky požadují přidělení bytů z bytového fondu města. Městná prohlašuje, že žádný takový požadavek nebyl vznesen, že se nikdy o žádném přidělení bytů pro potřeby sovětských vojsk v našem městě nejednalo...“

Zůstává samozřejmě otázkou, do jaké míry byly oficiální výstupy z jednání orgánů městského národního výboru objektivní. Jak je patrné z jednání o odstranění hesel, vedoucí představitelé města byli ve složité situaci a při formulaci svých stanovisek museli být ve stínu vojenské okupační moci opatrní.

Mýty a skutečnost

O činnosti holešovského 7. výsadkového pluku zvláštního určení v srpnu 1968 toho doposud příliš napsáno nebylo. Přesto i tyto publikované texty obsahovaly některé aspekty, o jejichž pravdivosti lze oprávněně pochybovat.

1. Příchod okupačních vojsk. V doposud publikovaných materiálech se uvádělo, že sovětská jednotka dorazila do Holešova dopoledne kolem desáté hodiny. Několik na sobě nezávislých očitých svědků však potvrdilo, že Sověti byli v Holešově už před šestou hodinou ranní. Tuto skutečnost navíc potvrzuje i zápis z holešovské kroniky, z něhož plyne, že se sovětská důstojníci dostavili na městský národní výbor 21. 8. v 5.35 hodin.

2. Kde se vojáci zakopali? Další nepřesný údaj se pravděpodobně týká i umístění těch výsadkářů, kteří byli vyvedeni z kasáren do Hostýnských vrchů. V dosud publikovaných článcích stálo, že byli rozmístěni v blízkosti Tesáku. Z informací, které se podařilo získat, však plyne mnohem pravděpodobnější verze, že totiž byli vyvedeni do prostoru výšin Hrad a Hrádek nad obcí Přílepy. Tuto skutečnost potvrdil autorovi publikace i pro dokumentární pořad České televize Reportéři jeden z vojáků, který tehdy v lese byl a dodnes bydlí v Holešově.

O rozmístění parašutistů v prostoru Hrad - Hrádek hovoří i zápisy z dokumentů Vojenského historického ústavu. Navíc je ze svědectví dalších vojáků, kteří v Holešově sloužili v šedesátých letech, patrné, že vyvedení jednotky do lesů nad dobrotickou střelnici a Přílepy bylo běžnou součástí bojových poplachů, a mělo tak zabránit vysokým ztrátám v případě bombardování kasáren. Svědci například popisovali situaci, kdy v tomto prostoru čekali na další činnost v době tak zvané berlínské i karibské krize, tedy v momentech, kdy světu reálně hrozil vznik třetí světové války.

Jedním z úkolů, který v srpnu 1968 v lesích působící jednotka měla, prý také byla případná ochrana holešovských kasáren ze zálohy. Je-li tomu skutečně tak, pak Tesák nejspíše není pro takovou činnost příhodným výchozím místem. Naopak jihozápadní hřeben Hostýnských vrchů s dominantní výšinou Hrádku se zdá pro útok na holešovská kasárna ze zálohy velmi vhodný.

3. Byli holešovští výsadkáři v srpnových dnech roku 1968 vyzbrojeni ostrými náboji? Někteří z pamětníků uvádějí, že ostrou municí skutečně měli. Do jisté míry se to dá odvodit i z textu jednoho novinového článku, podle něhož prý na sovětské vojáky mířila z každého okna kasáren pancéřová pěst. V článku je následně rozvíjena teorie, podle níž se údajně nedalo pancéřovou pěstí z místností střílet, protože by výstřel spálil všechny kyslík.

Z vyjádření některých důstojníků však plyne, že ostré střelivo bylo v té době uzamčeno v muničních skladech. Ostatně i z výpovědi Jiřího Müllera, který byl v jednotce vyvedený do lesa, je zjevné, že výzbroj a výstroj měli ukrytou v bunkrech muničního skladu. Skepticky se k této otázce staví i tehdejší náčelník štábu Dufek: „Mám

pochybnosti o tom, že by hlídky vysílané do Holešova a okolí byly vybaveny ostrým střelivem. To neodpovídalo zásadnímu prostoji velení pluku, totiž nedopustit vyvolání ostrých střetů. A v době emocí bylo nemožné zabránit jednotlivci v činech neodpovídajících těmto postojům.“

Přesto však někteří vojáci, kteří hlídkovali v ulicích města, trvají na tom, že ostré náboje skutečně dostali.

Zúčtování

Holešovští „Španěláci“

Na podzim 1968 sovětská vojska pomalu mizela z očí občanů. Neodešla však za hranice, ale pouze se stáhla za zdi kasáren. Polní ležení u Přílepu opustila i sovětská jednotka. V zemi se pozvolna rozbíhala tak zvaná normalizace. Promoskevské křídlo komunistické strany s hlavními cizích armád v zádech získávalo postupně mocenské pozice a začalo si vyřizovat účty s těmi, kteří podporovali Dubčekovu politiku. Čistky se pochopitelně nevyhnuly ani armádě. Holešovští výsadkáři si mohli být jisti, že pro ně v normalizované společnosti místo nebude.

Celému procesu navíc nahrávala specifická situace v Holešově, jak o ní píše ve své knize Tvář v tvář okupaci Milan Macák: „Zdejší stranická buňka je ovládána konzervativci, kteří měli už kdysi dávno námitky proti umístění průzkumníků. Nyní mají konečně šanci do všeho promluvit. Kdysi vyslovili názor, že existenci těchto jednotek nelze jen tak ospravedlnit, protože jich využívají západní imperialisté při obraně neokolonializmu. Holešovští upjatí konzervativci proto dlouho nemohli pochopit, proč se takové útvary budují i v lidové armádě. Jejich jádro tvoří tzv. Španěláci, tedy veteráni z tzv. interbrigád. Jedná se o ultralevičáky, kteří se ve druhé polovině třicátých let zúčastnili bojů proti frankistickým jednotkám ve Španělsku. Při každodenním kontaktu se Sověty vyslanými příslušníky NKVD si velký počet těchto interbrigadistů vyjasnil jednou provždy svou ideovou platformu. Svéřepý postoj Španěláků je přesto poněkud překvapivý, protože i oni byli na počátku padesátých let při vnitrostranických čistkách pronásledováni. Po 21. srpnu 1968 navzdory svým bohatým životním zkušenostem obhajují Španěláci z Holešova postoje sovětských okupantů a netají se svou nenávistí k příslušníkům 7. výsadkového pluku, které považují za zrádce socialismu.“

Provinění a trest

Polednový demokratizační vývoj byl u pluku sledován bedlivě již od počátku roku 1968. Většina velitelů a vojáků s demokratickými změnami souhlasila. U pluku sloužili vybraní vojáci a těm poměry před nástupem prvního tajemníka Dubčka a prezidenta Svobody po chuti moc nebyly.

Protiokupační nálada byla u pluku po celý rok 1968 a setrvávala až do jeho rozpuštění v roce 1969. Podle záznamů z VHÚ se například v prvních dnech po 21. srpnu v kasárnách pohybovali i pracovníci z gottwaldovského filmového studia, kteří zpracovávali dokumentární film o pobytu sovětské armády v Holešově. Na příkaz velitele pluku byl tento film několikrát promítán vojákům základní služby i s komentářem. Ze záznamů rovněž plyne, že se každý den po vstupu konalo shromáždění vojáků z povolání, mezi nimiž se udržovala antisovětská nálada. Plnou podporu silám bránícím normalizaci pluk poskytoval až do května 1969.

Svůj neměnný postoj potvrdil ing. Dufek i na podzim 1968: „Po přijetí listopadové rezoluce ÚV KSČ se v holešovském zámku konalo veřejné shromáždění, na němž mluvil pozdější první tajemník KSČ Milouš Jakeš. V projevu obhajoval okupaci, mluvil o kontrarevoluci za nadšeného souhlasu většiny přítomných, hlavně skalních komunistů. Vzpomínám tuto událost proto, že jsem to nevydržel a vystoupil v diskusi. Řekl jsem, že nemluví pravdu, že šlo o okupaci a žádná kontrarevoluce zde nebyla. Jeho reakce zněla: Takový důstojník nemá v armádě co pohledávat. Tak jsem byl definitivně ocejchován.“

Při Generálním štábu ČSLA byla zřízena vyšetřovací komise, která zhodnotila činnost 7. výsadkového pluku zvláštního určení v Holešově v letech 1968 a 1969 následovně:

„U pluku se projevy v průběhu roku 1968/1969 značné oportunistické tendence, které vedly k netřídnímu a nacionalistickému posuzování situace a k antisovětismu. Tyto názory se plně projevy po 21. srpnu 1968, ale i později v přístupu k plnění usnesení listopadového a květnového pléna ÚV KSČ. V rozporu s rozkazem ministra národní obrany z 21. srpna byla použita radiostanice, vytvořena pohotovostní jednotka, organizován průzkum sovětských jednotek.“

Podobné hodnocení si vysloužil i tehdejší náčelník štábu pluku ing. Dufek. „Jako jeden z hlavních funkcionářů útvaru a v roce 1968 předseda ZO KSČ svými názory a postoji prohluboval vliv dezorientace členů ZO KSČ a dalších příslušníků pluku, byl nositelem nacionalismu a antisovětismu a aktivně se zúčastnil v srpnových dnech příprav a vyvedení části útvaru do lesů, což vytvářelo podmínky k otevřenému střetu se sovětskou vojenskou jednotkou.“ Náčelník štábu dostával rovněž anonymní dopisy plné zášti. „Kdy přestanete s protistátním a protisovětským štváním? Důstojníci chtěou dělat puč? Rudá armáda je za humny.“ V jiném anonymu stálo: „Doba vypořádání již přichází, pane Dufku. 2000 slov a další protistranické rejdy. Holešov o tobě velmi dobře ví a zná tě.“ Jiří Dufek podal kvůli těmto anonymům trestní oznámení, ale jejich autoři nebyli vypátráni.

Osudy poražených

Autoři zmíněných anonymů sice zůstali utajeni, je však zřejmé, že měli dobré informace. Činnost ing. Dufka a jeho dalších kolegů stejně jako působení celého výsadkového pluku se vskutku blížila ke svému závěru.

Elitní útvar ČSLA a Varšavské smlouvy byl v roce 1969 pod rouškou reorganizace a redislokace zlikvidován. Byl přesunut do Prostějova a jeho příslušníci byli ubytováni několik měsíců v nevyhovujících polních podmínkách, kde dokonce hrozilo vypuknutí epidemie. Velení pluku bylo doslova rozmetáno po útvarech na celém území tehdejšího Československa. Řada důstojníků postupně z armády odešla, někteří raději dobrovolně, jiní byli vyhozeni. Splnilo se tak přání holešovských skalních komunistů, kteří ve městě nechtěli nespolehlivé vojáky.

A jak dopadli velitelé holešovského pluku? Své další osudy líčí jeden z nich - ing. Dufek: „Po odchodu z Holešova jsem sloužil krátkou dobu v Prostějově. Musel tam alespoň chvíli zůstat někdo, kdo výcviku speciálních jednotek zvláštního určení rozuměl. Byl jsem však bez vlivu na dění. Na základě nevyhovujícího hodnocení jsem byl z armády v roce 1971 propuštěn. Protože jsem si vyhodnotil, že v Jihomoravském kraji nemám šanci získat slušné zaměstnání, odešel jsem do Prahy. Byl jsem zaměstnán u stavební firmy a nesměl jsem vykonávat řídicí funkci. Byl jsem diskriminován na prémiech a odměnách, pracoval jsem pod vedoucím - komunistou, ale ve skutečnosti vykonával jeho funkci. Vše vyjádřil jeden z mých tehdejších nadřízených slovy - Já navrhnu Dufka na odměnu a půjdu se zodpovídat na OV KSČ. To mně za to nestojí. Byl jsem veden jako exponent pravice na branném úseku. Čas od času před mým domovem nenápadně parkovala černá volha se dvěma muži. Na moje postoje doplatila i rodina. Manželka nemohla najít v Praze odpovídající zaměstnání a rovněž byla pod dohledem. Syna nechtěli uvolnit z kapacity pracovních sil z okresu Prostějov. Dcera nebyla přijata na vybranou vysokou školu, přestože studovala s vyznamenáním.“

Ing. Dufek byl po roce 1989 rehabilitován a povýšen do hodnosti plukovníka. Jak ale tvrdí, nejlepšího zadostiučinění se mu dostalo, když byl všele uvítán na setkání bývalých příslušníků pluku v roce 1990 v Holešově a v říjnu 2007 v Praze.

Podobný osud jako ing. Dufka potkal i velitele pluku Vladimíra Košana. „Velice si vážím postojů, které v roce 1968 velitel pluku zaujal. Měl velkou zodpovědnost za pluk a situaci zvládl bezchybně. Musel se rozhodovat na místě, okamžitě a často bez jakýchkoliv podkladů a znalostí situace. Byl rovněž propuštěn z armády a diskriminován. Za svoji činnost v srpnu 1968 měl být dokonce postaven před soud pro porušení rozkazu prezidenta republiky a vojenské přísahy. Od tohoto pak bylo upuštěno. Nyní žije v Plzni,“ líčí osud svého velitele ing. Dufek, který se stejným respektem hovoří i o Miroslavu Šedinovi, který pluku velel před Vladimírem Košanem a v roce 1968 působil na zpravodajské správě generálního štábu. „Pod jeho velením se pluk stal elitním útvarem a dosahoval vynikajících výsledků. Velitelé i vojáci by za něj dali ruku do ohně. Je to velice charakterově pevný člověk. Byl propuštěn z armády za svoje politické postoje. A také proto, že odmítl napsat účelový a tendenční kádrový posudek na mě a na Vladimíra Košana. Tak se měl vykoupit. Zachoval se však čestně. Odmítl a dostal za to „odměnu“. Po propuštění z armády dělal řidiče autobusu městské dopravy v Praze. Pak odešel do důchodu. Z finančních důvodů se musel vzdát i svého jediného koníčka - hospodaření na chalupě. Nyní žije v Praze.“

A jak hodnotí ing. Dufek události roku 1968 s odstupem času? „Význam a poslání pluku v roce 1968 vidím v tom, že ovlivnil myšlení tehdy mladých velitelů a vojáků, kteří je zúročili v dalších letech. V tom, že byly ukázány jiné ideje a hodnoty nežli ty, ke kterým měli přístup a byly jim hlášány do Pražského jara. A tyto nové myšlenky jim byly sdělovány veliteli, ke kterým - jak se ukázalo i po desítkách let - měli plnou důvěru a dodnes si jich považují. Ani po okupaci jsme nesklonili hlavy. Bylo to naše

vystoupení za lepší společnost, proti diktátu moci samozvaných, boj za lidský život, za svobodu názorů. I když někdy postavený na utopistických základech. Je škoda, že dnešní politická reprezentace i masové sdělovací prostředky a pod jejich vlivem i společnost rok 1968 nedoceňují, spíše jej odmítají a hodnotí jako věc komunistů. To ale není pravdivý obraz. Rok 1968 byl záležitostí celé společnosti. Nešlo jen o změny v KSČ, ale šlo o zásadní společenské a politické změny poměrů v celé společnosti, o kroky k demokracii. My osmašedesátníci si nezasloužíme, abychom byli hozeni do jednoho pytle s kariéristy, porušovateli zákonů a zločinci z 50. let a s normalizátory. Proti těm jsme v roce 1968 s novými ideály šli. Dali jsme do bitvy za lepší život svůj klid, svoje postavení, svoji budoucnost, jistoty svoje i našich rodin. Bohužel bitvu jsme tehdy prohráli.“

Historie 7. výsadkového pluku zvláštního určení

Počátky v Sabinově

Záměr vytvořit v Československé lidové armádě (ČSLA) jednotky podobného charakteru, jako byly britské Commandos či americké Rangers, vznikl ve velení Zpravodajské správy Generálního štábu (ZSGŠ) ČSLA v roce 1956. V letech 1956–1957 byly vypracovány programy bojové přípravy a postupně vytvářeny personální a další předpoklady. Vznikající jednotka a později i 7. výsadkový pluk navazovaly na činnost skupin vysazovaných v průběhu 2. světové války z Anglie (např. skupina Antropoid). Celkem tehdy bylo z Anglie vysazeno 98 mužů a ze So-

Vojáci v Sabinově.

větského svazu 410 osob. Jejich úkolem bylo provádět zpravodajskou a diverzní činnost a podporovat domácí odboj.

Úkoly výcvikového programu nově vznikající jednotky byly zaměřeny zejména na taktickou bojovou dovednost - maskování, utajené a dlouhé přesuny, střeleckou přípravu včetně střelby bez přípravy, přežívání v obtížných podmínkách, boj zblízka a další. Politická příprava byla obdobná jako u jiných druhů vojsk. Byla založena na ideologickém principu nadřazení třídního boje nad ostatní konfliktní zájmy. Základ pozdějšího 7. výsadkového pluku zvláštního určení v Holešově, ale například i dnešní prostějovské 601. skupiny speciálních sil generála Moravce, jejíž vojáci jsou kromě jiného nasazeni v Afghánistánu, vznikl 1. září 1957 v Sabinově. Rota zvláštního určení (ZU) byla vytvořena v sestavě přešovské 22. výsadkové brigády a jejím prvním velitelem byl nadporučík Alois Klindera.

„Narukovali jsme tenkrát k výsadkové brigádě do Prešova. Později jsme se dozvěděli, že okresní vojenské správy po celé republice dostaly za úkol vytypovat brance, kteří by mohli u připravované speciální jednotky sloužit,“ vzpomínají Jaroslav Bílek z Holešova a Luděk Stoklásek z Jankovic, kteří byli jako vojáci základní služby u zrodu této jednotky. „V Prešově nás vybrali a odvezli do zhruba 20 kilometrů vzdáleného Sabinova, kde byla v té době brigádní výsadková škola. Neřekli nám žádné podrobnosti a týden jsme tam dostávali do těla. Po týdnu nám velitel sdělil: kdo chce, může odejít. Z 28 lidí neodešel nikdo.“

V průběhu výcviku se vojáci dozvěděli, že jednotka bude určená k práci v hlubokém týlu nepřítele, konkrétně to znamenalo ve vzdálenosti 500 a více kilometrů za frontou. Hlavní bojovou náplní bylo vyhledávání a ničení prostředků jaderného napadení nepřítele v palebném postavení nebo při přesunu. Členové tohoto speciálního oddílu měli za úkol vyhledat a nahlásit polohy nosičů jaderných zbraní a také radiolokátorů nepřítele a následně je také zničit. K dalším úkolům patřilo získávání zajatců, přepady nepřátelských objektů a další diverzní akce.

Speciální jednotka vyžadovala i speciální výběr mužstva. Významným předpokladem vytvoření rot zvláštního určení byl už od samého počátku fakt, že účast vojáků v této jednotce byla dobrovolná. Na základě předběžného výběru se do rot dostali mladí muži, kteří už většinou měli za sebou z civilu svazarmovské seskoky padákem a byli dobře fyzicky vybaveni. Řada z nich měla středoškolské vzdělání a měli také jazykové základy, zejména německého jazyka.

Na konci výcvikového roku 1957/1958 byla rota přemístěna do Prešova a její velení převzal kapitán Josef Piska. V dalším výcvikovém roce se již připravovala reorganizace rot na prapor zvláštního určení. K jednotce nastoupili důstojníci por. Rudolf Šnirc a por. Václav Tomalík. V srpnu 1958 byl npor. Jaroslav Janků pověřen transformací rot na prapor zvláštního určení, jenž byl dislokován v Dělostřeleckých kasárnách v Prešově a jeho velitelem byl jmenován mjr. Miroslav Šedina. Prapor měl tři průzkumné rot, kterým veleli kpt. Alois Valenta, npor. František Koller a kpt. Jaroslav Janků. Spojovací rotě velel kpt. Ladislav Sadílek. Jako velitelé čet byli jmenováni poručíci Jaroslav Linka, Václav Tomalík, Rudolf Švirec, Jozef Bodnarík, Ján Repaský a Jaroslav Bílek. V roce 1960 se v rámci armádní redislokace prapor přemístil do strategicky lépe položeného Prostějova a krátce nato se prapor zvláštního určení přestěhoval do holešovských kasáren, kde do té doby působili dělostřelci. Průzkumné rot byly rozšířeny o jednu čet (do této doby byly průzkumné rot pouze o dvou četách). Jako velitelé třetích čet byli jmenováni poručíci Jozef Hanák, Jan Duchek a Bohumil Gažda.

Z praporu pluk

V roce 1961 se z praporu vytvořil samostatný 7. výsadekový pluk zvláštního určení o síle zhruba 800 vojáků. Tímto opatřením se jednotky zvláštního určení jednoznačně oddělily od tradičních výsadekových jednotek. Pluk byl přímo řízen zpravodajskou správou generálního štábu. Stal se tak speciálním útvarem armády. Výchova i výcvik se ubíraly zcela jiným směrem než u výsadekových jednotek prostějovské brigády. To se mimo jiné projevilo i v srpnových dnech 1968. Pluk měl jiné poslání, specifické programy bojové přípravy, vlastní výcvikovou základnu, zbraně (samopaly Škorpi-on), spojovací techniku, specifické zdravotní a týlové zabezpečení skupin zaměřené na samostatnou činnost a přežití.

Dne 6. října 1962 se dostalo pluku mimořádné pocty – velitel pplk. Miroslav Šedina převzal od náčelníka zpravodajské správy GŠ (ZS GŠ) bojovou zástavu pluku. Pluk byl podřízen ZS GŠ. Měl dva průzkumné prapory a dvě spojovací roty. Praporům veleli majoři Jiří Dufek a Miroslav Prchlík. V tomto organizačním útvaru pluk prováděl výcvik svých jednotek až do roku 1964. Do té doby se předpokládalo, že bojové nasazení pluku v sestavě průzkumných skupin v hloubce strategické obrany nepřítele bude řízeno výhradně ZS GŠ. Následně byla praporeční organizace pluku změněna na rotní. Bojové jednotky byly připravovány ve výcvikové skupině, jíž velel mjr. Jiří Jaroš a kde dále působili majoři Miroslav Prchlík, Alois Valenta, Metoděj Mlčák, Augustin Šoka a Jan Vida. Velitelem spojovacího uzlu byl kpt. Ladislav Sadílek. Jednotky týlového zabezpečení se významně nezměnily.

*Nácvik poskytnutí
první pomoci.*

*Závěr stokilometrového přesunu
v průběhu 24 hodin.*

Náčelník štábu zpravodajské služby předává na holešovském náměstí K. Gottwalda bojovou zástavu veliteli pluku Miroslavu Šedinovi.

Nácvik přepadu v prostoru Ráztoka na Rusavě.

V roce 1960 došlo k přezbrojení armády. Staré samopaly vz. 26 nahradily samopaly vz. 58 ze Zbrojovky Uherský Brod. Pro výsadkové vojsko byly tyto zbraně vyráběny se sklopnou opěrkou. V této souvislosti byly připraveny nové osnovy střelieb. Nový samopal měl dvojnásobnou vzdálenost funkčního dostřelu, což vyřešilo problém s ničáním nepřátelských raket v palebném postavení nebo za přesunu. „Nemuseli jsme být tak blízko cíle. Raketa v palebném postavení mohla být ničena až na 300 metrů, ale bylo třeba zasáhnout střed rakety a poškodit elektronické zařízení. Při výcviku na střelnici v Dobroticích představovaly tento střet rakety padací terče vysoké jeden metr a široké 25 centimetrů. Trefit jej na vzdálenost 300 metrů nebylo vůbec jednoduché,“ vysvětluje Jaroslav Bílek.

Vzorně seřazená výstroj výsadkářů před nástupem do letounů.

Transportní letouny holešovských výsadkářů.

Na počátku šedesátých let v době vrcholící studené války byli holešovští výsadkáři dvakrát blízko ostrému bojovému nasazení. V roce 1961 při tak zvané berlínské krizi a o rok později při krizi karibské. V létě roku 1961 byla naše jednotka uvedena do zvýšené bojové pohotovosti,“ vzpomíná Luděk Stoklášek. „Byli jsme vyvedeni do lesů nad Žopy a Přílepy, což byl běžný postup, který měl zabránit větším ztrátám například v případě bombardování kasáren. V lese jsme byli celou noc a čekali na další rozkazy. Mezitím přiletěla z Mošnova do Holešova transportní letadla IL 14, která by nás v případě konfliktu vysadila na území západní Evropy. Ve tři ráno přišel do lesa velitel praporu se znepokojivou zprávou, že ozbrojený konflikt nejspíše vypukne. Ráno však napětí povolilo a my jsme se mohli vrátit do kasáren,“ vzpomínal bývalý voják. Podobná situace se opakovala i o rok později v souvislosti s tzv. karibskou krizí. V době akce vojáci samozřejmě nevěděli, co se děje a kde budou nasazeni. Kvůli utajení měli dostat přesné informace o svých cílech až těsně před seskokem na palubě letadla.

Spolupráce s civilním sektorem

Pluk však nežil pouze vojenskými povinnostmi, ale také širokou spoluprací s civilním sektorem. Po celou dobu dosahoval zcela mimořádných výcvikových úspěchů a patřil k nejlépe a nejvšestranněji vycvičeným jednotkám nejen v armádě. Příslušníci pluku, důstojníci i mužstvo excelovali při mnoha sportovních podnicích a sbírali trofeje v branných i sportovních soutěžích pořádaných v armádě i mimo ni, dokonce i na světových kolbištích.

Holešovští vojáci pomáhali při povodních v roce 1965 na jižním Slovensku.

Fyzická výbava a sportovní zdatnost parašutistů byly pochopitelně samozřejmostí.

V roce 1965 například pomáhaly některé útvary pluku obcím jižního Slovenska postiženým povodněmi. Výrazně se zapojily i do života v Holešově. „Pokud vím z hodnocení holešovských občanů, náš pluk byl v šedesátých letech u civilního obyvatelstva zapsaný poměrně dobře. Na rozdíl od jiných posádkových měst se naši kluci v hospodách neopíjeli ani neprali. Z náročného výcviku byli natolik utahaní, že už na večerní flámování příliš nemysleli. Naopak se velmi aktivně zapojovali do řady investičních akcí v Holešově. Starší občané si jistě pamatují, že právě vojáci 7. výsadkového pluku ručně kopali koupaliště na zámku či postavili stadion Míru. Stejně tak pozvedli úroveň holešovského sportu. V šedesátých letech šířili fotbalisté v dresech Dukly Holešov či prostřednictvím lehkooctletického oddílu dobré jméno nejen útvaru, ale i Holešova,“ připomíná činnost armády v Holešově Jaroslav Bílek.

Dne 6. října 1967, u příležitosti 10. výročí založení útvaru, z něhož se 7. výsadkový pluk vytvořil, dekoroval jeho bojovou zástavu tehdejší ministr národní obrany armádní generál Bohumír Lomský Řádem rudé hvězdy. V té době již pluku velel pplk. Vladimír Košan, který vystřídal po osmi úspěšných letech pplk. Miroslava Ščidinu, přemístěného na zpravodajskou správu generálního štábu.

Z Holešova do Afghánistánu

Krátce nato se však slavná éra 7. výsadkového pluku nachýlila. Následoval rok 1968 a okupace armád Varšavské smlouvy. Za svůj postoj v srpnu 1968 a také v následujících měsících byl pluk o rok později rozpuštěn. Ještě na konci roku 1968

Slavnostní nástup u příležitosti 10. výročí založení předchůdce holešovského pluku.

Zimní soustředění na Kasárnách v roce 1969. Foto č. 14. Holešovští parašutisté při provádění zkušebních seskoků v Sovětském svazu v roce 1969, krátce před rozpuštěním pluku.

vykonal cvičení na Slovensku, aby ho následně smetla normalizační vlna. Nejprve byli nuceni odejít nejvyšší důstojníci, následně byl pluk zbaven své bojové zástavy a došlo k reorganizaci a redislokaci. Pluk se přestěhoval do Prostějova a byl přetvořen na prapor zvláštního určení ve svazku 22. výsadkového pluku. Z původního 7. výsadkového pluku ZU zůstaly na začátku výcvikového roku 1969/70 jen čtyři rotý zvláštního určení.

V roce 1976 byl zrušen klasický výsadkový prapor v sestavě 22. výsadkového pluku.

Pluk měl výsadkový průzkumný prapor a dvě výsadkové průzkumné rotý. V roce 1980 převzal velení pluku pplk. Ing. František Stavný, poté pplk. Ing. Jiří Hudský (1984). V roce 1987 byl útvar reorganizován na 22. výsadkovou brigádu speciálního určení (místo zvláštního určení) a její velení převzal pplk. Ing. Luděk Skácel (1991). V roce 1995 vznikla 6. speciální brigáda pod velením pplk. Ing. Jaroslava Arnošta, poté brigádě velel pplk. Ing. Petr Pavel (1997).

V roce 1998, po našem vstupu do NATO, se brigáda podstatně přizpůsobila strukturám speciálních aliančních jednotek. U příležitosti oslav 54. výročí ukončení 2. světové války propůjčil prezident republiky brigádě čestný historický název Brigáda generála Moravce a její velení převzal pplk. Ing. Josef Trojan.

Holešov 1964 - setkání holešovských výsadkářů se sovětským velitelem, který působil po osvobození v Holešově.

Rok 1999 byl pro brigádu přelomový – z útvaru byla vyčleněna 6. speciální rota pro alianční síly rychlé reakce a byla zapojena do mise KFOR v Kosovu. Po vstupu České republiky do NATO se struktura jednotky ještě více přiblížila standardům Aliance a v roce 2001 vznikla 6. skupina speciálních sil. Velením byl v roce 2002 pověřen plk. gšt. Ing. Ondřej Páleník. Tato jednotka pak byla v souladu s reformou AČR v roce 2003 reorganizována na 601. skupinu speciálních sil generála Moravce.

V současnosti je 601. skupina speciálních sil jako druh vojska jedinou jednotkou speciálních sil AČR a nejvyššímu velení poskytuje jedinečné a unikátní schopnosti. Přes ředitele Vojenského zpravodajství je podřízena přímo ministrovi obrany. Její úkoly vyplývají jednak z obecně definovaných úkolů speciálních sil podle dokumentů NATO, jednak z definice úkolů nejvyššího národního velení.

601. skupina speciálních sil generála Moravce má vysokou prestiž u ozbrojených sil doma i v zahraničí. Především výsledky při plnění bojových úkolů v operaci Trvalá svoboda na území Afghánistánu - jedná se o první bojovou misi československé a české armády od 2. světové války - zařadily tento útvar do rodiny špičkových jednotek speciálních sil světa.

Proti zbraním - rozvahu - klid a práci

KROMĚŘIŽSKÁ Tiskra

OKRESNÍ NOVINY · TÝDENÍK OV KSČ A RADY OV

ZVLÁŠTNÍ
VYDÁNÍ
22. 8. 1968

NAŠE PŘÁTELSTVÍ JE OTŘESEN

Včera se sešli členové představenstva OV KSČ s. Sebestík, inž. Oteřel, J. Mandák a předseda ONV dr. Ambroz se zástupci okupačních jednotek v Holešově. Delegace vyjádřila stanovisko obyvatel celého okresu, které bylo tlumočeno sovětskému velitel. Uvedení zástupci našeho okresu tlumočili jednoznačné stanovisko, že pobyt cizích vojsk u nás je nežádoucí, nesprávný a vzbuzuje jednolásky protest všech obyvatelstva okresu.

Velitel sovětského praporu motomechanizované jednotky nesouhlasil s ostrou formulací prohlášení představenstva OV KSČ, avšak přislíbil, že ještě téhož dne sepiše zprávu o tomto stanovisku oficiálních zástupců okresu a předá je neprodleně svému nadřízenému velitelovi do Ostravy. Přislíbil, že během dnešního dne bude tlumočena odpověď zástupcům okresu.

VELVYSLANECTVÍ

SSSR, MLR, PLR, BLR NDR — Praha

REZOLUCE

podle kterých tvoříme socialismus, odpovídající zájmům a potřebám lidu československého státu.

V Kroměříži 22. 8. 1968

PŘEDSEDNICTVO OV KSČ
V KROMĚŘÍŽI

Vraťte se domů

Představenstvo Okresního výboru Československého svazu žen v Kroměříži vyzývá všechny ženy okresu Kroměříž, aby v souladu s prohlášením našeho ústředního výboru vyjadřovaly jednomyslný souhlas s okupací naší vlasti, aby ovlivnily naléhavě rezoluce zastupitelským úřadům států okupačních vojsk a aby vysvětlovaly přítomným vojákům armád Varšavské smlouvy, že jejich přítomnost v Československé socialistické republice je nezákonná a zcela v rozporu se smlouvami a dohodami spřátelených zemí.

Ve jménu vašich žen a dětí, vyzýváme všechny příslušníky okupačních armád, vraťte se domů!

Situace v našem okrese a v celé naší republice v minulých týdnech Vám prokázala, že si přítomnost Vašich vojsk náš lid nevyžadoval a nepotřeboval.

Vyslovujeme kategoricky nesouhlas s pobytem Vašich vojsk na území naší republiky. Považujeme tento akt za okupaci teritoria suverenního socialistického státu.

Žádáme Vás o urychlené odvolání všech vojenských jednotek z naší Československé socialistické republiky. Máme dostatek vlastních sil řešit si životní otázky sami.

Nejlépe to dokazuje velká vlna odporu, vyjádřená řadou rezolucí a podpisů občanů.

Děrně požadujeme, abyste propustili interviewované představitele naší strany, vlády a poslance. Umožněte činnost všech zákonných a stranických orgánů a neporušujte zákony,

NEZKLAMEME

Během včerejšího dne bylo shromážděno v Kroměříži více jak jedenáct tisíc podpisů, v Holešově 3 tisíce podpisů, v Bystřici přes tisíc podpisů, v Hulíně dva a půl tisíce podpisů. Podpisová akce na protest proti pobytu okupačních vojsk na našem území pokračuje i dnes. Velmi si vážíme iniciativy desítek závodů a pracovišť našeho okresu. V OUNZ Kroměříž podepsalo rezoluci 839 zaměstnanců, v ČSAO Holešov 750 zaměstnanců, v Prusinovicích 747 občanů a mohli bychom jmenovat další, jako třeba psychiatrickou léčebnu se 462 podpisy, zaměstnance VÚ 6179, Nářadí Hulín, státního statku Hulín, Zborovic atd.

Okresnímu výboru došlo jen během včerejšího dne 54 rezolucí, v nichž je vyjádřeno obrovské zklamání našeho lidu nad líceměrností našich partnerů

z Bratislavského jednání. Ať se situace vyvíjí jakkoliv, nesmíme zradit cestu, nastoupěnou v lednu a vedenou soudruhy Dubčekem, Svobodou, Smrkovským, Černíkem a dalšími věrnými syny československého lidu.

NAŠI DELEGÁTI JSOU V PRAZE

Včera večer ve 20 hodin odjela desetičlenná delegace našich zástupců na mimořádný sjezd strany. Podle rozhodnutí představenstva neodjel vedoucí tajemník s. Sebestík, který bude řídit činnost představenstva nepřetržitě až do doby zahájení sjezdu. Dnes ráno sdělil vedoucí delegace inž. Oteřel, že po přenocování v Horních Počernicích, kde se již obstarali ujetí místní komunisté, dorazila delegace do Prahy. Vedoucí delegace stačil vzkázat do Kroměříže, že celá delegace bude kategoricky trvat na propuštění všech interviewovaných členů ústředního výboru a budou prozrazovat opatření Dubčeka vedení tak, aby přispěli ke konsolidaci poměrů u nás. Držíme vám palce, jsme s vámi a věříme vám.

Ten národ, jenž jednou rukou slzy stírá
a druhou rukou pracuje a sbírá,
ten národ, jenž se z popravěcí kácel
a pod ním zase znovu k životu se prací —
ten by mysl ztrácel?

Hoj, do práce, ať vidí svět,
co v dějinách lze z Mlka uvidět,
ať vidí národ blít se s osudem!

A kdyby náš chrám požár zhltil ještě stokrát,
a kdyby tisíckrát nám hrud měl mečem proklát,
hej, Čechové, my zoufat nebudeme!

OPOVRHUJEME TĚMI, KTEŘÍ POŽÁDALI O OKUPACI NAŠÍ SOCIALISTICKÉ VLASTI

Drazí spoluobčané Zpráva z KV KSČ

Od včerejšího rána zasedá nepřetržitě předsednictvo OV KSČ, dnes dopoledne se sešlo plenné zasedání OV KSČ. Soudruzi se zabývali všemi důležitými otázkami, kterými žije celý národ. S povděkem kvítuji, že všichni občané si nadále počínají velmi ukázněně. Zádají všechny, aby při setkání s příslušníky okupačních vojsk trpělivě vysvětlovali naši vnitřní situaci, která si nežádala jejich přítomnosti.

Klid, pořádek, pracovní kázeň a autorita stranických orgánů budou nejlepším důkazem neoprávněnosti pobytu cizích vojsk na našem území. Československý lid dovedl v těžkých chvílích prokázat státnickou

moudrost. Proto i dnes největší a nejpádnější zbraní, která může přispět k rychlé konsolidaci poměrů u nás, je vysoká pracovní morálka všeho našeho obyvatele. Okresní výbor strany vysoko oceňuje postoj pracujících Střixu Všetuly, UP Koryčany, Stavbytu, pracovníků obchodu v celém okrese, pekáren a potravinářských závodů vůbec, který prokázali včera a který nepochybně prokážíme všichni i v následujících dnech, byť by i nebylo pro nás lehké. Budeme-li plnit důsledně pracovní úkoly, bude to nejdůležitější odpověď těm, kteří včera vtrhli bez souhlasu vlády na naše území, aby poznali, jak jsou u nás zbyteční a nežádoucí.

Dnes, ve čtvrtek ve 13 hodin, má zasednout mimořádný sjezd v Praze. Z našeho kraje byli ráno na místě jednání delegace ze Žďáru, Třebíže, Blanska, Gottwaldova a další. Krajský výbor rezolutně požaduje, aby byla propuštěna hlavní část vedení naší strany v čele se s. Dubčekem a Spáčkem, kteří byli odvezeni okupačními mocnostmi na neznámé místo. Stejně žádá KV KSČ propuštění s. Černíka z Internace. Dále požaduje, aby v rozhlasu a televizi vystoupilo legální vedení našeho OV v čele se s. Dubčekem. Dále zpráv, které došli dnes v 1 hodinu v noci, začali vyjednávat s okupačním vedením s cílem dohodnout se s okupanty panové Bilak, Indra, Kolder a další.

Zrada bude vždycky nazývána zradou. Krajský výbor KSČ odsuzuje všechny pokusy kolaborace a žádá okamžité osvobození legálního vedení strany, které je zbaveno volnosti jednání. Krajský výbor vyzývá pracující, aby zachovali pevnou jednotu s krajským výborem strany a poskytl mu plnou podporu tím, že budou zachovávat tyto pokyny:

1. Požadujte osvobození našeho vedení v čele se s. Dubčekem, Spáčkem, Krieglím, Černíkem a ostatními, kteří zachovávali věrnost straně a lidu.
2. Zachovávejte všude klidnou rozvahou a nabádejte ostatní, zejména mládež, aby nedávala žádné podněty ke srážkám s okupanty.

Naše spravedlivá věc musí zvítězit silou jednoty a pravdy, kterou máme, avšak provokacími a násilnostmi může být jediné poškozena. Soudruzi a občané, jsme s vámi, hájíme naši spravedlivou věc a vytváříme společně s vámi pevnou jednotu. Pravda vítězí!

V ZÁSOBOVÁNÍ JE VŠE V POŘÁDKU

Upozorňujeme všechny občany našeho okresu, že k nejpřednějším starostem okresního výboru strany a ONV patří v této mimořádné situaci plnění zásobování celého okresu. Hovořili jsme se zástupci obchodních organizací, pekáren, mlékáren o zásobovací situaci a dostalo se nám ujistění, že v tomto směru nejsou žádné vážné potíže, které by byly hodné pozornosti. Počítejte ukvapený nápor některých občanů na obchody se uka-

zuje zcela zbytečným, neboť zásobování obyvatele okresu je dobře zajištěno. Všichni, kteří se o zásobování starají, učinili řadu mimořádných opatření, neustále sledují vyzábovení obchodů a prodejen a nejsou žádné obavy, že by i nadále bylo zásobování narušeno. Nepodléhejte panice a nedějte zásoby chleba, neboť za tři dny se bude objevovat v popelnicích a odpadu. Prokažte i v tomto směru hrůstu, klid, rozvahy.

Správně vojáci

Občané celého okresu sympatizují s vojáky holešovské posádky, kteří odmítli vstup do kasáren příslušníkům cizích vojsk se zbraněmi. Byli jsme zvyklí vždy srdečně vítat naše přátele, kteří nás navštěvovali, avšak nemůžeme souhlasit s návštěvami, které

místo pozvání se vyznačují hlavněmi tanků, kulomety na obrněných vozíčkách a samopaly, připravenými k zásahu.

Přesto vyzýváme všechny příslušníky ozbrojených sil, že jakékoliv jednotlivé zásahy by byly v rozporu s požadavkem prezidenta republiky Ludvíka Svobody, který nám byl včera tlumočen. Při této příležitosti žádáme zejména mládež, aby při styku s okupačními vojsky zachovala klid, neprovokovala a respektovala dispozici příslušníků VB a Lidové milice.

IGNORUJTE

Ignorujte odstěpenecké skupiny a jednotlivce, kteří by chtěli sloužit kterýmkoliv orgánům, které nejsou voleny z vůle všeho československého lidu a které by se chtěly chopit moci v tomto státě. Máme dostatek důvodů, abychom respektovali jen řádně volené orgány, ať stranické nebo správní. Nejde nám o nic jiného než o vybudování lidského, vpravdě demokratického socialismu. Právě proto nemůžeme zradit Dubčkovu vedení!

ODEJDĚTE

Zástupci okresního výboru strany a ONV, kteří včera jednali v Holešově se sovětskými zástupci, kategoricky požadují jednání obyvatele okresu odchodu všech cizích vojsk z našeho okresu a z celého státu.

**Přečti
a předej dále
Podle možnosti se
opět přihlásíme**

KROMĚŘIŽSKÁ JISKRA, orgán OV KSČ a rady ONV v Kroměříži. Zvláštní vydání. Vedoucí redaktor Vladimír Skříček. Redaktoři: Jaroslav Hošek a František Doležel. Povolení výnosem KNV RS SD/4 z 21. 11. 1967.

Za Svobodu - za Dubčka

SVOBODNÁ

KROMĚŘÍŽSKÁ

Jiskra

**ZVLÁŠTNÍ
VYDÁNÍ
23. 8. 1968**

OKRESNÍ NOVINY · TÝDENÍK OV KSČ A RADY ONV

**21. srpna
1968**

**Soudruhu presidente!
Při Vašem jednání
v Moskvě Vám věříme**

Voněla srpnem zrada
už dozrála a slibů plná
Když slunce večer zapadá
netuší sádk
za svítání
že bude musit stromy bránit
a květiny
i samo nebe
Sousedé aniž se kdo prosil
za noci přišli seno kosit
a ráno —
pohled, který zobe
Bez pozvání a bez pozdravu
přišli nám napravovat hlavu
Zas tytéž tanky jako kdysi
ale ty hlavně číhající
jsou namířené proti nám.
Nevítáme je šetřky
jen sten
a klid
a zatnout zuby
Náš malý národ Veliký
jak jeden člověk
za Dubčka
za Svobodu
a obojím es
Najatý voják stále čeká
bezradný
poslušný jak pes
Už tekla krev
tak nevinná
jako když zmáčkneš ostružinu
Děti si ještě hrají v stínu
a matkám v srdcích buší strach
Skaži kto ty
Přítel?
Ci vrah?
Jdi domá
vrať se mezi svoje
chceš přece také klidné žít
ne střílet oknem do pokoje
raděj si lehni na pažit
hleď do nebe
a sleduj vítr
odkud to vlastně fouká - kam.
Snad přijdeš na něco
A nám
postačí zase vlastní síly
abychom šťastně
v míru
2111

S. M.

Zdroje informací:

Publikace

- Výsadkáři šedesátých let v čele armády (Daga Minkewitzová)
- Tváří v tvář okupaci (Autor Milan Macák)
- Naděje a zklamání (Jiří Vančura)

Instituce

- Vojenský historický ústav v Praze
- Okresní archiv v Kroměříži
- Kronika města Holešova
- Kronika obce Přílepy
- Zápis z jednání Rady Městského národního výboru v Holešově

Pamětníci

- Josef Bartošek
- Jaroslav Bílek
- Jiří Dufek
- Albert Orlita
- Jiří Müller
- Bohumil Rerko
- Andrej Rohál
- Luděk Stoklásek

Fotodokumentace

- Jaroslav Bílek
- Rudolf Hlavica
- Karel Kotouček
- Andrej Rohál
- Robert Rohál

OBSAH

Okupace Československa v roce 1968	6 - 8
Politická situace	6
Osudná noc	6 - 7
Nekladte odpor	7 - 8
Zatčení Dubčka	8
 Obsazení Holešova	9 - 19
Bojový poplach	9 - 10
Letadla z východu, tanky ze severu	10 - 11
Věděli, kam jedou	11 - 12
Družba se nekonala	13 - 16
Hledali kontrarevoluci	16 - 19
 Osvobodte Dubčka	20 - 23
Kdo vydal rozkaz?	20
Do lesů	21
Otazníky nad utajením	22
Mohli Dubčka osvobodit?	23
 Život v okupovaném městě	24 - 27
Hlavně nestřílet	24 - 25
Co s hesly v ulicích?	26
Nevěřte fámám	27
 Mýty a skutečnost	28 - 29
 Zúčtování	30 - 33
Holešovští „Španěláci“	30
Provinění a trest	30 - 31
Osudy poražených	31 - 33
 Historie 7. výsadkového pluku zvláštního určení	34 - 43
Počátky v Sabinově	34 - 35
Z praporu pluk	36 - 40
Z Holešova do Afgánistánu	40 - 43